

СТЕНОГРАМА

слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на тему:

"Ветераноцентричність у формуванні державної ветеранської політики"

м. Одеса, 16 вересня 2024 року

Веде засідання голова підкомітету з питань соціального захисту ветеранів

ОСТАПЕНКО А.Д.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні присутні! Доброго дня, хто приєднався до нас онлайн! Будемо розпочинати нашу роботу. Тому хочу оголосити, що слухання комітетські на тему: "Ветераноцентричність у формуванні державної ветеранської політики" будемо розпочинати.

Пропоную розпочати наше засідання з хвилини вшанування пам'яті наших захисників і захисниць, які своїм життям відстояли і відстоюють незалежність нашої держави.

(Хвилина мовчання)

Я хочу ще раз всіх привітати на слуханнях Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на тему: "Ветераноцентричність у формуванні державної ветеранської політики", які ми проводимо сьогодні в місті Одесі під моїм головуванням як голови підкомітету з питань соціального захисту прав ветеранів.

На цьому заході ми обговоримо питання державної ветеранської політики як в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну є один із пріоритетів держави. Ви знаєте, що ці напрямки нам задає в першу чергу Президент України Володимир Зеленський та і життя, яке нам диктує чіткі розуміння в зміні законодавства і в підтримки наших захисників. У зв'язку з війною на сході України та повномасштабним вторгненням Росії в 2022 році питання ветеранської політики стало надзвичайно актуальним.

Сучасна держава прагне створити систему підтримки ветеранів, яка ґрунтується на принципах ветеранського лідерства та активного залучення самих ветеранів та членів їх сімей до процесу ухвалення рішень. Важливим аспектом також є правова допомога, житлове, пенсійне та інше забезпечення, що дозволяє ветеранам відчувати себе захищеними в соціальному та економічному плані. Ветераноцентричність у формуванні державної ветеранської політики в Україні полягає в тому, що основним пріоритетом забезпечення прав, соціальних гарантій та потреб ветеранів війни, учасників бойових дій та інших захисників та членів їх сімей є чітке розуміння, надання підтримки і соціальних гарантій, які у нас декларуються і записані в Конституції. І всі ці гарантії ми повинні як представники держави зафіксувати, чітко змінити до сучасних реалій і, саме головне, виконувати їх. Такий підхід передбачає, що державна політика орієнтується на специфічні потреби, і цілі даної категорії громадян включають як в медичну, так і соціально-психологічну підтримку, професійну реабілітацію, перекваліфікацію перенавчання та інтеграцію нашого захисника до мирного життя.

Наше завдання: напрацювати ефективно зрозумілий та в прозорій системі підтримки ветеранів в умовах війни, що триває, післявоєнне відновлення, повернення і відновлення України, а також забезпечення доступу до цих систем і можливостей, що надає держава та місцеве самоврядування.

На сьогоднішньому заході беруть участь як народні депутати, представники центральних органів виконавчої влади, представник Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, соціальні партнери, громадськість та наукова спільнота.

За регламентом сьогодні на виступ дається до 5 хвилин, обговорення буде тривати до 30 хвилин. За результатами обговорення комітетом будуть напрацьовані рекомендації і будуть подаватися до комітету на схвалення. Тому прошу після слухань, враховуючи всі пропозиції та напрацювання,

протягом трьох днів надіслати до комітету остаточні письмові пропозиції та долучитися до створення даних рекомендацій, які будуть опрацьовані та затверджені надіюсь на засіданні Комітету України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

Тому бажаю всім плідної роботи. І ми повинні на цих комітетських слуханнях не говорити, що у нас в законодавстві є і що ми плануємо там зробити, а реальне бачення всіх потреб нашого ветерана та членів їх сімей, як безпосередньо ви бачите це врегулювання, які пропонуються зміни зробити, які б бачили соціальні направлення, розвинуті більш, для того щоб ми гідно вшановували і підтримували той подвиг, який здійснюють наші захисники, звісно, підтримка родин наших захисників і родин загиблих наших героїв. Тому до праці.

І я слово хочу надати заступнику голови Одеської обласної державної адміністрації Радулову Дмитру Дмитровичу. Будь ласка.

РАДУЛОВ Д.Д. Дякую за надане слово.

Шановний пане голово підкомітету, шановні народні депутати, гості! Вітаємо вас на Одещині сьогодні. Дуже сподіваємося на те, що результати нашої співпраці будуть дуже плідними, дуже результативними, адже в Одещині досить багато, досить значна кількість тих осіб, які сьогодні потребують нашої підтримки, - це наші ветерани. І, на жаль, їх кількість в подальшому, на жаль, буде лише збільшуватися, відповідно і ті проблемні питання, які сьогодні вже існують, вони також, їх кількість буде збільшуватися.

Ми маємо майже 70 тисяч в Одеській області людей зі статусом ветеранів. Звичайно, це ветерани різних війн, але, на жаль, ветерани російсько-української війни, їх кількість сьогодні невпинно збільшується.

Ми сьогодні маємо певну інфраструктуру, яка працює з ветеранами, це на обласному рівні, на районних рівнях, на рівнях громад. Але цієї інфраструктури недостатньо. Ми маємо на рівні області окремий відділ, ми

маємо на рівні районів також в структурі управлінь соцзахисту також маємо окремі структурні одиниці, які займаються питаннями ветеранів. На рівні громад в більшій частині ми маємо лише окремих... виокремлених осіб, да, в структурних підрозділах соціального захисту населення. Але ми розуміємо, що цього недостатньо. Тому, звичайно, повинно, необхідно напрацювати шляхи розвитку зазначеної інфраструктури та підвищення якості тих послуг, які надаються зазначеною інфраструктурою.

Ми сьогодні... Звичайно, кожен ветеран повинен отримувати гідні адміністративні послуги. В Одеській області маємо сьогодні п'ять Єдиних ветеранських вікон, да, це мається на увазі "Єдине вікно" для ветеранів в адміністративному плані, в ЦНАПах. Цього також недостатньо, також необхідно кількість цих вікон збільшувати. В кожній громаді відповідно повинно бути... в кожному ЦНАПі повинно бути окреме вікно для обслуговування ветеранів, і, напевно, не лише в ЦНАПах. Якщо сьогодні ми говоримо про розвиток інфраструктури ветеранських просторів, відповідно в цих ветеранських просторах також необхідно продумувати рішення, які забезпечать надання адміністративних послуг індивідуального плану, в індивідуальному характері.

Ми сьогодні... Деякі громади виходять в зазначених ситуаціях, використовуючи мобільні кейси так звані. Це мобільні валізи з відповідним апаратним комплексом, який дозволяє надавати ці адміністративні послуги. Але, мені здається, це часткове вирішення питання, але не в повному обсязі. Є громади, які активно цими кейсами сьогодні користуються: Біляївка, Окни, Старокозаче, Шабо. Але це, на мою думку, не комплексне вирішення тієї проблемної ситуації, яка складається.

Є багато громадських організацій, є багато благодійних фондів, які співпрацюють з ветеранами, намагаються допомогти в плані реабілітації: спортивної, фізичної, психологічної, медичної, соціальної реабілітації і так далі, і так далі.

Напевно, з цими питаннями також необхідно працювати. Держава, звичайно, на боці ветеранів, звичайно, виділяється дуже значне фінансування. Ми сьогодні в 2024 році маємо близько 400 мільйонів гривень, які були направлені в рамках різних постанов і різних субвенцій на забезпечення, на вирішення житлових питань наших ветеранів. Звичайно, цього недостатньо, але над цим питанням також працюємо.

Соціалізація – це далекий шлях. І коли ветеран з головою ниряє, наприклад, в підприємницьку, бізнесову сферу, це значно пришвидшує, значно наближає оці реперні точки соціалізації. І тут, звичайно, також держава надає підтримку. Область зі свого боку також надає підтримку. Я думаю, пан Коренєв окремо скаже про це. Але тут також є проблемні питання: з комунікацією, з необхідністю донести до кожного ветерана інформацію про те, що це можливо; з необхідністю, щоб ті ветерани, які вже досягли якихось результатів в цій своїй бізнес-справі (такі ветерани є), щоб максимально розповсюджувати їх позитивний досвід, їх напрацювання, ті помилки, які вони допустили і шляхи вирішення, як вони ці помилки виправляли. Мені здається, це також такий досить суттєве і важливе питання.

Є ще багато питань, я впевнений, вони сьогодні будуть підніматися. І я також приєднуюсь до слів пана Анатолія Дмитровича, що нам необхідна сьогодні основна мета – напрацювати максимально кількість шляхів та максимальну кількість вирішень цих проблемних ситуацій, які існують.

Дякую вам за увагу. Плідної всім праці. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Дмитрович.

Дійсно, підтримка нашого захисника в його економічній незалежності, це дуже важливо. І цей досвід, який набувається сьогодні, і ті пропозиції, згідно яких ми будемо працювати далі, це дуже важливо.

Тому я хочу слово надати народному депутату України, голові підкомітету з питань оподаткування податком на додану вартість Комітету

Верховної Ради України з питань фінансів, податків та митної політики
Леонову Олексію Олександровичу.

ЛЕОНОВ О.О. Вітаю всіх. Шановні учасники слухань! Дякую за запрошення та можливість донести свою думку з надзвичайно актуального питання. Я переконаний, що спільними зусиллями ми знайдемо оптимальну модель нової ветеранської політики, це дійсно вимога часу, і на цьому наполягає наш Президент, коли говорить, що наша держава потребує, щоб ветеранська спільнота України була цілковито інтегрована в суспільне життя. Сьогодні це не просто моральний імператив чи вимога – це базова складова сучасної формули нашої державності. Колеги, я підтримую думку, що передумовою ветераноцентричності нової ветеранської політики є виконання принципу рівний рівному, коли ветерани та ветеранки війни безпосередньо долучаються до проектів із реалізації ветеранської політики.

Також висловлюю підтримку тим напрямкам нової ветеранської політики, які були озвучені на VII Міжнародному ветеранському форумі. Національна стратегія ветеранської політики та стратегія формування системи переходу від військової служби до цивільного життя, які доручив розробити Президент, має базуватися на його підсумках. Зі свого боку хочу привернути увагу до наступних моментів.

Наявна модель ветеранської політики вичерпала себе, на мою думку, вона орієнтована не на ту вікову категорію, адже сучасні ветерани – це люди в основному працездатного віку, сучасні ветерани та ветеранки насамперед мають широке коло потреба для самореалізації. Я нагадаю, що згідно дослідження 57 відсотків військових в Україні віддають перевагу саме можливостям для соціалізації, і тільки 37 відсотків обирають пільги. Отже, коли ми обговорюємо ветеранську політику, маємо в першу чергу говорити саме про можливості.

Ще один вкрай важливий момент. Від того, наскільки буде ефективною нова ветеранська політика, залежить те, наскільки успішно буде

проходити мобілізація, і ми про це говорили на минулій зустрічі. Тож маємо чітко розуміти, що посилення ефективності ветеранської політики – це про посилення обороноздатності України, і сьогодні, і в майбутньому.

Хочу окремо подякувати організаторам цих слухань за те, що вони приїхали до Одеси. Нова ветеранська політика – це значний ресурсний виклик для громад, тому розробники цієї політики на центральному рівні перед тим, як робити остаточне формулювання, мають дослухатись до регіонів. Це допоможе не тільки врахувати досвід, який вже накопичений, а й правильно розподілити відповідальність. І в цьому контексті хочу нагадати, що деякі з напрямків нової ветеранської політики вже успішно реалізуються і в регіоні, і нашою командою, зокрема, щодо лікувань та реабілітації ветеранів і ветеранок.

Одним з перших напрямків, в якому нашій команді вдалося добитись результатів, була оптимізація роботи МСЕК та ВЛК в Одеському регіоні, і потім це було взято на всю нашу державу як результат. Наступний приклад: два роки тому після візиту до Одеси Міністра охорони здоров'я Віктора Ляшка ми оновили керівництво басейну і стоматологічної поліклініки і маємо конкретні результати. При попередньому керівництві кількість пролікованих ветеранів обчислювалась одиницями, сьогодні це вже 3,5 тисячі безкоштовно вилікованих наших ветеранів.

Вже цього року було підготовлено лист на Кабінет Міністрів, запропоновано нами розширити пілотний проект з безкоштовного стоматологічного лікування ветеранів. І я дякую уряду за те, що підтримав нашу ініціативу, особисто хочу подякувати Приходьку Руслану Вікторовичу, тому що було розширено фінансування з півтора мільярда, які виділило Міністерство охорони здоров'я, ще мільярд було виділено Міністерством у справах ветеранів України. Тобто ми на сьогодні маємо вже майже 2,5 мільярда фінансування по всій державі.

Третій приклад. Влітку минулого року наша команда висунула та почала реалізовувати ініціативу щодо створення в Одесі хабу з реабілітації, а

вже восени міністр охорони здоров'я, який підтримав ініціативу, підписав наказ. Цим наказом на базі кількох одеських санаторіїв, курортних закладів створюватиметься два потужні реабілітаційні центри.

Нарешті четвертий приклад. Навесні цього року в Одесі за підтримки команди і військової адміністрації відбувся регіональний спортивний форум ветеранів "Сильні України". Під час його проведення обговорювалися актуальні питання реабілітації ветеранів, в тому числі через спорт, і це питання дуже важливе до Міністерства спорту. Тому що питання реабілітації спортивного його потрібно розглядати окремо і виносити дуже серйозні зміни до законодавства. Обговорення, зокрема, показало, що зусилля першої леді Олени Зеленської щодо запровадження ідеї та цінностей інклюзії вже дає свої перші результати. Але ми маємо об'єднати свої зусилля, якщо хочемо прискорити ці зміни.

Шановні колеги, я впевнений, що всі ми згодні з нашим Президентом, коли він наголошує, що будь-яка неефективність ветеранської політики позбавляє морального сенсу все інше, що відбувається в державі і в цьому питанні немає дрібниць. Саме тому хочу привернути увагу представників Міністерства у справах ветеранів на зовнішній вигляд "Посвідчення учасника бойових дій" та знаку "Ветеран війни". Можливо, це останнє, що турбує сьогодні ветеранів. Але це точно найперше, що демонструє ставлення до них з боку держави, тому посвідчення і знак повинні виглядати гідно наших Героїв.

Дякую за увагу. Бажаю успішного проведення слухань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олексію.

Може і знак те, що останнє, що хотілося б, до чого привертати увагу, там є більш такі нагальні питання. Але я погоджуюся з вами, що відзнака повинна бути чіткою, зрозумілою. І у ветеранській політиці, я думаю, що нема дрібниць і це маленький той камінець, який створює всю цю сучасну піраміду по захисту наших ветеранів, наших захисників, членів їх родин.

Основним центральним органом виконавчої влади, який опікується нашими ветеранами, це, звісно, є Міністерство у справах ветеранів. Воно йде по своєму шляху таким тернистим шляхом, коли держава десь трошки недофінансовує це міністерство, десь не сприймає ті зміни, які треба було зробити ще раніше.

Зараз з приходом нової команди вже більше чим пів року було напрацьовано дуже багато пропозицій до постанов, які надає Кабінет Міністрів України, пропозицій до зміни і осучаснення законодавства. Я думаю, що це міністерство, звісно, повинно мати первинну роль по захисту наших захисників, членів їх родин, членів родин загиблих (померлих) захисників України, і воно повинно бути лідером, який показує дороговказ, куди рухається наш ветеран, як його підтримати, що зробити. І в оборонній стратегії після Міністерства оборони це основне міністерство, яке все робить для того, щоб наша держава існувала і щоб її кордони оставались ще завжди непорушними і ми вкінці-кінців здобули перемогу.

І, звісно, я тоді хочу надати слово заступнику міністра у справах ветеранів України Приходько Руслана Вікторовича. Будь ласка, Руслан Вікторович.

ПРИХОДЬКО Р.В. Дякую, Анатолію Дмитровичу.

Бажаю здоров'я, шановні колеги. Доброго дня всім присутнім в онлайн. Щиро засмучений тому, що не можу бути присутній з вами і сьогодні працювати офлайн, але тим не менш нещодавно відвідував місто Одесу і, в принципі, Одеську область, працювали з колегами по різних інфраструктурних об'єктах, які на сьогодні реалізують ветеранську політику. Дякую Анатолію Дмитровичу в цілому за те, що ви є постійним партнером і ломом ветеранської політики в Україні від Верховної Ради. Ми завжди охоче включаємось, сьогодні присутні і фізично працівники міністерства у вас на засіданні, і в онлайні також мої колеги доєднані.

Дякую пану Олексію за згадані позиції по ветеранській політиці. Я, мабуть, враховуючи те, що ми говоримо сьогодні про ветераноцентричність, розпочну з короткої рефлексії до виступу пана Олексія і перейду до ключових стратегічних позицій, про яку хотів зазначити.

Коли вже згадали питання про посвідчення і про знак. Дійсно, насправді у ветеранській позиції невагомих елементів немає, і це про заслуги, і це про повагу від суспільства, вона має визначатися в кожному з елементів. На сьогоднішній день ми разом з Мінцифри і з державним підприємством "Дія" запровадили електронне посвідчення в Дія. Тому це набагато спростить взагалі процедурну історію із отриманням відповідного посвідчення і користування ним, в разі втрати посвідчень буде набагато простіше, скажімо так, підстрахуватися електронним.

Більше того, нами розроблений законопроект, який незабаром буде розглянутий в сесійні залі Верховної Ради України, яким передбачається відповідно визначення електронного як першого посвідчення і вже потім фізичного носія, дійсно ми рухаємося дуже активно в плані цифровізації.

Більше того, хочу зазначити, що дійсно дуже багато проблем у частині користування посвідченнями виникає у ветеранів війни. Особливо звертаю увагу на тому, що величезна кількість осіб, які мають статус учасника бойових дій, особи з інвалідністю і, на жаль, родин загиблих, на сьогодні все одно приймають участь у бойових діях у тих чи інших підрозділах, під час участі в бойових діях, на жаль, дуже часто зазнають втрат і пошкоджень відповідних посвідчень, і ми з вами знаємо дуже багато кейсів, коли ветерани війни не можуть місяцями відновити відповідні посвідчення і так далі. Тому на сьогодні ми розробляємо пакет комплексних змін безпосередньо в частині фізичних посвідчень, є попередньо узгоджена позиція між всіма силовими центральними органами виконавчої влади, всім сектором безпеки і оборони по переходу з паперових посвідчень на пластиківі. Для того, щоб відповідно, якщо людина зазнала втрати чи пошкодження відповідного посвідчення, могла оперативно отримати заміну,

не звертаючись до безпосередньо центрального органу, яким приймалось рішення про встановлення статусу, і місяцями не чекаючи тих чи інших фідбеків від Міністерства оборони чи Міністерства внутрішніх справ, до прикладу, могла звернутися в той самий ЦНАП і отримати, як на сьогодні отримують пластикові посвідчення водія, до прикладу. На сьогодні розробляємо як нормативну систему для запровадження, так і безпосередньо механізм реалізації, пошук джерел фінансування для придбання відповідного устаткування. Тому в подальшому однозначно, пане Олексію, буде змінено і зовнішній вигляд бланку посвідчення. Бо, да, дійсно ми досі продовжуємо ту тяглість ще і зовнішній вигляд посвідчення, який був ще до початку антитерористичної операції в 14-му році, залишається незмінним. Тому відповідно цю ситуацію ми змінимо.

Що ж говорячи в цілому про ветераноцентричність, вона має мати місце в усіх рівнях реалізації і формуванні ветеранської політики. На сьогодні ми є розробниками відповідно до указу Президента України Володимира Олександровича, який нещодавно підписав Указ, яким доручив Кабінету Міністрів запровадження стратегії ветеранської політики національної до 2030 року, на сьогодні ми фіналізуємо розробку відповідного документа, до цього ми долучили ряд громадських об'єднань в коаліцію розробників концепції ветеранської політики, і будемо виходити в широке обговорення також з усією ветеранською спільнотою для залучення і підготовки максимально ефективного комплексного документа, який стане дороговказом в формуванні реалізації політики як для всіх центральних органів виконавчої влади, так і безпосередньо для всіх областей і територіальних громад. Ми маємо спільно визначити даним документом стратегічні цілі ветеранської політики і об'єднати всіх навколо зазначених цілей.

Далі я хочу сказати, що ветераноцентричність – це не тільки якісь гучні слова, а це й безпосередньо, коли ми говоримо з вами про шану і повагу, це не тільки якісь дати, під час яких ми вшановуємо пам'ять полеглих і з

повагою відносимося до живих, ветераноцентричність і повага – це те, чим має бути пронизана будь-яка процедурна історія, якою користується ветеран.

До прикладу, коли ветеран хоче отримати якусь пільгу або якусь послугу, він не мусить проходити якийсь незрозумілий квест, їхати за 300 кілометрів для того, щоб якусь копійчану послугу отримати. Тому відповідно починаючи з процесів надання статусів, які є надскладними на сьогоднішній день, і процесів отримання будь-яких довідок, на сьогодні ми спільно з Верховною Радою розробили систему законодавства, прийняті законопроекти 9141 і 10062. Відповідно уряд затвердив цілий пакет постанов Кабінету Міністрів, який ми безпосередньо як міністерство розробляли, якими визначаються відповідні всі механізми і процедури надання статусів, на сьогодні ведемо розробку цифрових інструментів для того, щоб реалізувати відповідні проекти механізмів, які передбачатимуть і надання статусів учасника бойових дій під час воєнного стану в автоматичному режимі і спрощені процедури як статусу учасника бойових дій, так і осіб з інвалідністю внаслідок війни і членів сімей загиблих. Найближчим часом ми будемо виходити вже безпосередньо і в тестові, і в подальшому промислові експлуатації. На сьогодні закінчуємо роботу над запровадженням сервісу витягу з Єдиного державного реєстру ветеранів війни, який автоматично генеруватиметься і має лягти в основу отримання всіх місцевих послуг. І гарантії, які запроваджуються за рахунок коштів обласних і місцевих бюджетів, на заміну того незрозумілого переліку довідок, які затребувались, до прикладу, коли... у ветерана війни чи у родини загиблого. На ряду з тим, що вони надають посвідчення учасника бойових дій, до прикладу, затребують так само довідку про безпосередню участь, причому посвідчення учасника бойових дій як статус надається виключно на підставі довідки про безпосередню участь. Тому ми будемо спрощувати всі механізми, це я так розкрив в одному елементі.

Тим не менше наступний що не менш важливий елемент – це відповідно розбудова інфраструктури і мережі ветеранської політики.

Політика не може бути сформована, реалізована в місті Києві десь на вулиці Грушевського, ця політика має бути наскрізно прошита через всі сфери життя і всі рівні як державної влади, так і місцевої влади. На сьогодні ми розбудовуємо відповідні самостійні структурі підрозділи в обласних і районних державних адміністраціях, далі ми маємо спуститися в органи місцевого самоврядування. Кожен елемент політики має містити відповідальну особу, має мати конкретне прізвище, оскільки практика на сьогоднішній день показує, на жаль, відвідуючи територіальні громади, ми розуміємо розрив між обласними адміністраціями і територіальними громадами. Територіальні громади, на жаль, абсолютно не в матеріалі і на сьогоднішній день реалізують ветеранську політику в тому розумінні, яке вони мають, не маючи єдиної спільної вертикалі. І ті заходи, які на сьогоднішній день реалізуються державою, не мультиплікуються із заходами, які реалізуються на місцевому рівні. Подекуди вони задвоюються, дублюються, на жаль, подекуди не працюють єдиним елементом.

Тому відповідно звертаю увагу безпосередньо, органи місцевого самоврядування, про те, що кожен має включатися у ветеранську політику, тоді ми говоримо про ветераноцентризм, коли є визначені посадові особи, день робочий яких починається з того, що вони прокидаються і вже знають, які заходи з ветеранської політики вони сьогодні реалізовуватимуть.

Всі програми, які фінансуються на сьогодні органами державної влади – це і Міністерством у справах ветеранів, і бюджетними програмами Міністерства соціальної політики і всіма іншими міністерствами, які виділяють кошти, на сьогодні величезна кількість і Міністерство економіки реалізує проекти, натомість приїжджаємо в конкретну територіальну громаду, бачимо, що безпосередньо ті особи, які відповідають за ці напрямки, абсолютно не володіють, не знають як і де. Тому відповідно це відповідальність не тільки центральних органів виконавчої влади, а і обласних адміністрацій побудувати оцей місток взаємодії між центральною

владою і місцевим самоврядуванням. Тому ми продовжимо посилювати цю інтеграцію.

Я думаю, що ми спільно будемо напрацьовувати зміни в Закон про місцеве самоврядування для того, щоб ветеранська політика була не правом хочу чи не хочу, бажаю чи не бажаю, а обов'язком кожного. Ми відходимо від позиції хоч щось, хоч якось для ветеранів, відходимо від залишкового принципу. Ветераноцентричність для держави – це коли ветеран це ключовий елемент і основа людського капіталу держави. Бо рано чи пізно ми закінчимо цю війну і нам потрібно буде разом відбудовувати Україну, і ветеран має стати лідером цього процесу. Але для того, щоб це відбулося, наша з вами спільна задача розбудувати всю необхідну інфраструктуру і всі механізми для того, щоб відновити фізичне і ментальне здоров'я кожного захисника і захисниці, забезпечити базовим необхідним рівнем соціальної допомоги і підтримки, і відповідно забезпечити всіма інструментами ветеранського розвитку.

Але знову ж таки повертаюся до того, з чого я почав: не десь на Грушевського ветеранській бізнес, освіта, а в кожній конкретній територіальній громаді, де ветеран здобуває послуги психологічної підтримки, де ветеран здобуває медичні послуги, де ветеран лікує зуби. Дуже крута клініка в Одесі, про яку пан Олексій зазначив попередньо, безпосередньо відвідував, як зразок. Зрозуміло, що в кожній громаді такі величезні державні клініки ми не побудуємо. Тим не менше, залучення приватних надавачів таких послуг, які контрактуються з НСЗУ і можуть отримувати відповідні компенсації для того, щоб кожен ветеран не їздив кудись в обласний центр, а в кожній громаді мав можливість для того, щоб... безперешкодно легкого доступу до таких послуг. Тому діяльність...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Руслан Вікторович, дякую. Будь ласка, закінчуйте.

ПРИХОДЬКО Р.В. В принципі, закінчив. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Ми бачимо, що Міністерство ветеранів розуміє той великий обсяг питань, які треба вирішувати щодо ветеранської політики, щодо підтримки ветеранів, щодо підтримки членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) наших захисників. Тому я свідомо дав більше часу для виступу безпосередньо представнику Міністерства ветеранів в особі заступника міністра Приходька Руслана Вікторовича. Ми вам дякуємо. Ще ваші колеги будуть нам деякі нюанси доповідати і пояснювати. Ми вам дякуємо за вашу роботу і надіємося, що міністерство буде набирати темпи для того, щоб підтримувати наших захисників і розвивати державну ветеранську політику. Дякуємо ще раз.

Як вже сказав Руслан Вікторович, пліч-о-пліч з Міністерством ветеранів йде Міністерство соціальної політики, яке також забезпечує підтримку і наших захисників, і, звісно, всіх громадян України.

Тому до слова я хочу запросити заступника міністра соціальної політики України Токареву Уляну Дмитрівну. Будь ласка.

ТОКАРЄВА У.Д. Шановний пане головуєчий, шановні колеги, раді доєднатися до слухань. І для нас надважливо, щоб ветеран, ветеранка, які повертаються до себе в громаду, могли отримувати підтримку в соціальній адаптації, щоб якомога швидше вони повернулися до цивільного життя.

Тому тут ми йдемо через декілька програм підтримки. Я би хотіла сфокусуватися перш за все на соціальних послугах, але сьогодні також на цих слуханнях зі мною колеги з різних секторів соціальної політики, і ті, що займаються реабілітацією, і ті, що займаються виплатами грошовими, тому вони будуть весь час, під час цих слухань, будуть раді відповісти на питання.

Якщо ми говоримо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Відключіться, хто у нас не доповідає... Дякую. Будь ласка, продовжуйте.

ТОКАРЄВА У.Д. Дякую, пане Анатолій. Дякую.

Власне, якщо ми говоримо про соціальні послуги, це те перше, що ми можемо запропонувати ветеранам, ветеранкам та їх родинам, то сьогодні у відповідності до Закону України "Про соціальні послуги" вони надаються незалежно від того, який майновий стан людини, тому що, власне, закон дозволяє нам надавати їх безоплатно для всіх тих людей, які пройшли війну, зазнали шкоди від бойових дій, терористичних актів, збройних конфліктів і так далі.

І якщо ми подивимося на суху статистику, то, наприклад, в 2023 році соціальні послуги в нас отримали трохи більше 91 тисячі ветеранів. Я кажу про тих ветеранів, які, власне, в нас з'явилися останні роки. А якщо ми вже подивимося на перше півріччя 2024 року, то побачимо, що це більше 85 тисяч ветеранів. Тобто кількість людей, які звертаються за соціальними послугами, вона збільшується і зараз уся система соціальних послуг має реагувати на ці запити, на ці потреби. І я вже не кажу про те, що навантаження на систему соціальних послуг перевищує норму в декілька разів.

Тому, користуючись можливістю, я закликаю всі місцеві громади і також обласну адміністрацію, яка сьогодні присутня, підтримувати надавачів соціальних послуг, які є в громадах, давати їм додаткові можливості працювати, не скорочувати штатну чисельність центрів соціальних служб, центрів надання соціальними послуг, територіальних центрів соціального обслуговування. Тому що вони сьогодні працюють і за себе, і за багато інших секторів, які можуть надавати підтримку.

Зокрема ми говоримо про те, що більшість таких запитів, вони сконцентровані, власне, на розумінні того, як людина, яка повернулася з війни, може адаптуватись до життя в громаді, які в неї є можливості, на які

програми підтримки вона може розраховувати, як вона може далі планувати своє життя. Ми говоримо також і про потребу в доглядових послугах, бо з цієї кількості, яку сьогодні назвали, значна частина – це ветерани з інвалідністю або з порушенням здоров'я, які потребують, власне, догляду вдома або інших варіантів підтримки. Це також і потреба в послугах психологічних. Сьогодні понад тисячу психологів центрів соціальних служб, центрів надання соціальних послуг широко консультують і ветеранів, і військовослужбовців, і їх родини. Тому тут також значний запит на цю підтримку.

Що ми вже сьогодні зробили для того, щоб підтримати родини ветеранів? Перша за все ми всі запити сформувавши в одну комплексну соціальну послугу, яка так і називається "Комплексна соціальна послуга соціальної адаптації ветеранів, ветеранок та їх родин", і працюємо з громадами. Це два рівні такої підтримки, власне, коли тільки ветерани, ветеранки повертаються до своєї громади, до своєї родини, і ми допомагаємо відновлювати зв'язку в середині родини і адаптуватись до нових умов життя. І тут ми залучаємо ресурси і бізнесу, і місцевого самоврядування, і міжнародних організацій. І, власне, цей груповий етап вже використовують і Полтавська область, Черкаська, Вінницька. Також завдяки підтримці міжнародних донорів ми залучили Чернівецьку, Дніпропетровську, Полтавську, Сумську області ще до цього. Вже більше 900, власне, родин змогли скористатися такою комплексною психосоціальною підтримкою.

Також ще одна програма з державного бюджету може бути скерована на підтримку ветеранів, ветеранок та їх родин, і тут я закликаю також місцеве самоврядування, власне, звертатися за цією підтримкою до Міністерства соціальної політики, це комплексна соціальна послуга із формування життєстійкості, це психосоціальна підтримка, тобто тут основний психологічний компонент і, власне, одна з цільових груп для цієї послуги це саме родини ветеранів та ветеранок. Це державне фінансування

психологічної підтримки, але дуже важливо, щоб місцевого самоврядування, власне, усвідомлено подало заявку на участь у цій програмі і отримало таке фінансування через комунального надавача соціальної послуги або недержавного надавача соціальної послуги.

Надважливо нам зараз, власне, підтримувати ті родини, які проходять складний етап травми воєнної, тому що у нас збільшується, на жаль, показник по випадкам домашнього насильства. І тут також ми зараз разом з громадами розвиваємо мережу спеціалізованих служб, це професійна допомога соціальних працівників і психологів для допомоги родинам, які постраждали від насильства. В цьому році з коштів державної субвенції, власне, скеровані ресурси для того, щоб допомогти громадам закупити автівки для роботи мобільних бригад. Це надважливо, щоби такі сервіси були в громаді.

Я не буду зупинятися на питаннях змін в законодавстві, бо пан Анатолій з самого початку зазначив, що на цьому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Уляна Дмитрівна, да, будь ласка, хвилинка ще. Дякую.

ТОКАРЄВА У.Д. Що на цьому нам не потрібно зупинятися. А я би хотіла буквально використати цю хвилину для того, щоби сказати, що зараз ми працюємо над декількома новими соціальними послугами. Вони скеровані на людей з інвалідністю, яких вже достатньо багато серед ветеранів та ветеранок. Це послуга консультування з облаштування житла для людей з інвалідністю, а також послуга супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці для людей з інвалідністю.

Тому як фінальну тезу я хочу зазначити, що зараз вся робота Міністерства соціальної політики, вона пронизана потребами ветеранів та ветеранок, їх родин. Проектуючи кожну програму підтримки, ми враховуємо потреби і цієї групи. І готові співпрацювати з кожною громадою для того, щоби зробити ці послуги доступними для ветеранів та ветеранок.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Уляна Дмитрівна.

Ми бачимо, що плідна співпраця Міністерства ветеранів і Міністерства соціальної політики дають свої результати. Але, як було зазначено представниками двох цих міністерств, роботи ще дуже багато, треба все зробити, і ту роботу, яку на сьогодні робить, що Міністерство ветеранів, що Міністерство соціальної політики, вона є надважливою, але, на жаль ще не зовсім достатньою. Чому? Тому що ми живемо в період військових дій, в період війни і економіка не дозволяє включити всі спроможності держави для того, щоб вирішувати соціальні питання. Але, звісно, після здобуття перемоги, я думаю, будемо все вирівнювати і все робити для того, щоб допомогти нашим громадянам встати, як кажуть, в стрій і розвивати Україну і, звісно, формувати свої життєві позиції і планувати своє життя на найкраще.

Як зазначалося уже присутнім тут моїм колегою Олексієм Леоновим щодо ветеранської підтримки і розвитку ветеранського спорту, це дуже важливо, тому що вся реабілітація практично побудована на фізичних вправах. Навіть коли працівники... працюють психологи, то більшість психологічних тренінгів, вона також пов'язана з фізичними навантаженнями, фізичними вправами.

То я хотів би зараз слово передати заступнику Міністра молоді та спорту України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Лаврову Віталію Олександровичу. Він, я думаю, розповість нам і в цифровому напрямку, і щодо розвитку фізичної реабілітації та підтримки ветеранського спорту.

Дякую вам.

ЛАВРОВ В.О. Доброго дня, шановні народні депутати, шановні колеги. Міністерство молоді та спорту розуміє важливість напрямку ветеранської політики і ми долучаємось до його підтримки в межах своїх повноважень,

тобто засобами фізичної культури та спорту. В цьому році у нас була реструктуризація, в окремий структурний підрозділ було виділено напрямок масового спорту та здоров'я нації, це став департамент з відповідною назвою. Також ми маємо в сфері свого управління державну установу "Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення", який активно долучається до підтримки ветеранської політики.

В рамках цієї діяльності ми розвиваємо напрямок адаптивного спорту, засоби фізичної культури і спорту і маємо ключові напрямки цієї діяльності – це нормативно-правова база, розвиток мережі адаптивних клубів, співпраця з громадськими об'єднаннями фізкультурно-спортивної спрямованості, інтеграція та залучення ветеранів до проєкту "Активні парки – локації здорової України", та посилення кадрового потенціалу сфери.

В напрямі нормативно-правової бази нами було розроблено проєкт Закону України про внесення змін до Закону України "Про фізичну культуру і спорт" щодо адаптивного спорту, ключовими аспектами якого є визначення адаптивного спорту як напрямку фізичної культури, визначення суб'єкта сфери фізичної культури і спорту, який забезпечує розвиток, та закріплення повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо створення умов для розвитку адаптивного спорту на місцях. Наразі цей законопроект перебуває на розгляді у Верховній Раді.

У напрямку розвитку мереж адаптивних клубів з початку 2024 року в рамках соціального проєкту "Активні парки – локації здорової України" як пілот реалізується фізкультурно-оздоровчі заходи "Активні парки – Нестримні". Наразі в різних регіонах України функціонує 55 адаптивних клубів, які надають свої послуги, проводять свою діяльність для ветеранів війни по напрямках: загальна фізична підготовка, скандинавська хода, плавання, джіу-джитсу, фітнес, стрільба з лука та регбі.

Також в рамках співпраці зі спортивними федераціями з видів спорту нами проведена велика робота щодо інтеграції до правил змагань

компонентів адаптивного спорту. Вже шість федерацій внесли ці компоненти у свої правила і багато федерацій подали документи на це внесення.

Також ми працюємо з національними федераціями з їх календарями щодо проведення національних заходів з залученням аудиторії ветеранів війни.

У напрямку інтеграції та залучення ветеранів до проєкту "Активні парки" ми залучаємо ветеранів у якості координаторів та в якості координаторів проєктів, які проводять безпосередню діяльність і в рамках споживачів цієї послуги. З початку 2024 року нами було залучено 11 ветеранів, які працюють за принципом рівний рівному. В рамках кількості споживачів з початку року ми фіксуємо більше 30 тисяч відвідувань таких заходів ветеранами війни.

Також однією з нагальних проблем сьогодення є належне кадрове забезпечення сфер фізичної культури і спорту фахівцями, які можуть бути залучені до фізкультурно-спортивної реабілітації та мають знання і навички щодо особливості роботи з особами з інвалідністю, зокрема з ветеранами війни. Нами у співпраці з Національним університетом фізичного виховання та спорту було розроблено освітню програму з підвищення кваліфікації фахівців у сфері фізичної культури і спорту, залучених до фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни. Вже пройшло дві групи слухачів цієї програми. І нами напрацьовано питання створення онлайн-курсу для фахівців сфери фізичної культури і спорту щодо фізкультурно-спортивної реабілітації.

Тобто, таким чином, Міністерство молоді і спорту України і надалі в межах своїх повноважень сприятиме створенню умов та залучення ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих ветеранів до занять фізичної культури і спорту, що, в свою чергу, позитивно впливає на процеси відновлення організму, підвищення рівня фізичної підготовки, розширення кола спілкувань та розглядається як оздоровче середовище.

Я впевнений, що прийняття відповідного Закону щодо адаптивного спорту дуже допоможе нам в нашій діяльності. Готові до діалогу по всіх напрямках.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віталій Олександрович. Так, я знаю, що в Міністерстві молоді та спорту створена робоча група щодо напрацювання пропозицій змін до законодавства. Я також входжу в цю групу. І я дякую за ту роботу, яку робить міністерство. Але нам треба прискоритися, для того щоб ці зміни якнайскоріше прийшли на допомогу нашому ветерану і вони могли користуватися змінами в законодавстві і тими напрацюваннями, які ми робимо.

Знову ми повертаємося до Міністерства ветеранів якраз в напрямку соціальної політики, соціальної підтримки наших захисників. І слово я хотів би надати директору Департаменту соціальної політики Міністерства у справах ветеранів України Гуменюк Наталії Миколаївні. Будь ласка.

ГУМЕНЮК Н.М. Доброго дня, шановні учасники слухань. Доброго дня, Анатолію Дмитровичу.

Сьогодні у нас вкрай важлива тема, тому що все-таки ветеран має бути пріоритетом для нас, для нас як посадовців, посадовців міністерств, які мають належним чином реалізовувати політику, а також відповідно вносити відповідні зміни в законодавство, і формувати її таким чином, щоб ми могли допомогти, підтримати ветерана, йти від потреби до того, щоб він мав змогу розвиватися.

Відповідно Департаментом соціальної політики у міністерстві зараз напрацьовано Закон України про основні засади державної ветеранської політики, адже ми всі розуміємо, що сьогодні нам диктує нові задачі, нові виклики, і тому міністерством уже розроблений відповідний проект закону України. І думаю, що найближчий час, звичайно, Анатолію Дмитровичу, за вашою підтримкою буде він розглядатися у Верховній Раді.

Також хочу зосередити увагу на те, що нами проводиться важлива дуже робота щодо розбудови регіональної ветеранської інфраструктури в нашій державі. Адже все-таки на місцях ми маємо вбачати ту потребу і підтримувати ветеранів.

Відповідно в 2023 році за ініціативою Міністерства у справах ветеранів була розроблена Постанова 702 та прийнята урядом про "Деякі питання діяльності територіальних органів Міністерства у справах ветеранів та підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в місті Києві та Севастополі державних адміністрацій з питань ветеранської політики".

Наразі хочу сказати про те, що незважаючи, що кожного понеділка ми зараз з вами зустрічаємося на координаційних штабах в міністерстві, за статистикою, зведеною 10 вересня цього року, самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики діють тільки в 16 областях та в 40 районних державних адміністраціях. Це дуже мало.

І зокрема, хочу звернутися до вас, Анатолію Дмитровичу, як до голови підкомітету з питань соціального захисту прав ветеранів, щоб ви все-таки нам допомогли і в найшвидший час ми могли реалізувати все-таки належним чином регіональну ветеранську інфраструктуру. Зокрема, є такі області, в яких взагалі немає створено ще структурних підрозділів з питань ветеранської політики. Це такі, як Вінницька, Волинська, закарпатська, Київська, місто Київ, також Львівська, Миколаївська, Одеська і Черкаська області. Дуже прошу вас посприяти і відповідно у рекомендаціях сьогоднішніх слухань зазначити і зобов'язати відповідні області, щоб вони все-таки створили відповідні структурні підрозділи, адже ми маємо всі разом створити всі умови для життєдіяльності, нормальної життєдіяльності нашого захисника, його родини.

Також хочу сказати про те, що на сьогодні Департаментом соціальної політики міністерства розробляється паспорт громади, доступної для ветеранів війни. Зараз нами розроблено великий опитувальник, в який

внесено відповідні показники по громадах. І в найближчий час буде вже такий проект реалізований, і на кожную громаду в нас буде розроблений відповідний паспорт.

Зокрема, зупиняюся на Одеській області знову ж, де створений структурний підрозділ. І ви сьогодні на площадці Одеської обласної військової адміністрації проводите захід. В нас Одеса має більше 90 громад. І, зокрема, поспілкувавшись із очільниками цих громад, з ветеранами, хочу сказати про те, що люди не володіють ситуацією, яка відбувається в області, на обласному рівні, не знають, які їм також регламентовані законами пільги. Тому ми разом всі маємо працювати над цим.

Також хочу сказати про те, що Міністерством у справах ветеранів для доступності створено також в центрах надання адміністративних послуг єдині вікна. Наразі на сьогодні налічується 1292 єдиних вікна. Це за підтримки Мінцифри ми також робимо послугу свою доступною і все-таки сприяємо тому, щоб, якщо ветеран, захисник, його родина звертаються у центр надання адміністративних послуг, щоб першочергово їх приймали і також кваліфіковано могли надати ту чи іншу консультацію і відповідно допомогти у реалізації ветеранської політики на місці.

Також хочу сказати про те, що сьогодні ми маємо осучаснювати законодавство, робити доступними послуги всі і також звертати увагу на родини, родини загиблих (померлих) наших захисників. Це в нас така вразлива, перепрошую, можливо, я так висловлююся, вразлива категорія осіб, але ми просто маємо їх підтримувати і також вносити відповідні зміни. Наразі нами зараз опрацьовуються такі зміни до законодавства. Планується робоча зустріч за участю міністра у справах ветеранів, де будуть зібрані всі сім'ї, і ми почнемо все-таки осучаснювати відповідно ветеранську політику.

Дякую вам за такий захід. Також присутній Кучук Руслан Миколайович, мій заступник у вас на заході. Тому прошу, якщо будуть питання в ході дискусії, задавати йому. Також ми будемо всі брати участь.

Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталія Миколаївна.

Знову ж хочу наголосити, що, бачите, дуже багато питань, які пов'язані з нашими ветеранами. І звісно, ми всі бачимо, що Міністерство у справах ветеранів все робить для того, щоб ці питання впорядкувати, але роботи багато. І нам треба допомогти і Міністерству ветеранів, і Міністерству соціальної політики, і всім для того, щоб ми впорядкували ці питання.

Тому будемо переходити далі. Я прошу всіх притримуватися максимально регламенту, бо ми трошки з нього вийшли, тому що треба було надати слово безпосередньо Міністерству у справах ветеранів для того, щоб ми розуміли, в якому напрямку воно рахується.

Зараз я хочу передати слово заступнику директора департаменту – начальнику відділу соціальної політики Департаменту соціального забезпечення Міністерства оборони України Кучеренку Сергію Анатолійовичу. Бо куди ж ми без Міністерства оборони. Сергію Анатолійовичу, будь ласка. По-військовому згідно регламенту 5 хвилин.

Не чуємо вас, Сергій Анатолійович. Що там у вас технічно, ми щось не можемо під'єднати, не чуємо.

КУЧЕРЕНКО С.А. Чуєте мене Анатолій Дмитрович?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз чути. Будь ласка, до слова.

КУЧЕРЕНКО С.А. Шановний Анатолій Дмитрович, шановні народні депутати та колеги, Міністерство оборони України відповідно до свого положення забезпечує соціальні гарантії військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців та членів сімей військовослужбовців, які зникли безвісти або перебувають у полоні. Я не буду наголошувати на тих основних

задачах, які ми виконуємо, але коротко по них пройдуся, буквально штрихами.

Щодо статусних питань. Міністерство оборони України встановлює та позбавляє статусу учасника бойових дій, готує низку документів для визначення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни та члена сімей загиблого захисника, захисниці України.

Друге питання. Ми призначаємо та виплачуємо одноразову грошову допомогу у разі часткової втрати працездатності, у разі встановлення інвалідності та у разі загибелі, смерті військовослужбовців.

Щодо лікування. Ми проводимо лікування наших всіх військовослужбовців, проводимо реабілітаційні заходи, проте в умовах дії воєнного стану ми не забезпечуємо проведення санаторно-курортного лікування. Всі наші шість закладів санаторно-курортні переведені на інший режим, на режим реабілітаційних госпіталів. Дасть бог, буде перемога, ми повернемося до цієї дуже важливої соціальної послуги, яка надається нашим ветеранам.

Далі. Вкрай важливе питання і прошу наголосити на цьому особливу увагу – це пенсійне забезпечення осіб, які звільняються з військової служби, і насамперед з числа учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни. У цій сфері ми готуємо пакет документів і вносимо подання до регіональних органів Пенсійного фонду України для призначення пенсій. Я вважаю, що пенсійне забезпечення – це один з основних заходів, пов'язаних із забезпеченням соціальних гарантій військовослужбовців.

Я хотів би на цьому питанні трошки зупинитися. Пенсійне забезпечення військовослужбовця, який втратив своє здоров'я, захищаючим Батьківщину свою, воно дуже вкрай важливе.

Перемога, все рівно вона настане, прийде великий бізнес, прийде великий капітал, прийдуть великі зарплати у наших працівників і тих, хто навіть учасники бойових дій, які здорові і можуть виконувати фізичну роботу, вони будуть працевлаштовані і отримувати заробітну плату 3, 4, 5

тисяч доларів в еквіваленті там і так далі. А залишитися на тому рівні пенсійного забезпечення, який є зараз, пенсійна виплата для осіб, звільнених з військової служби, які стали особами з інвалідністю, там 23-35 тисяч гривень, це зараз не ті гроші. От розмір цього пенсійного забезпечення має показувати ставлення суспільства до нашого ветерана. Але це кафедра Міністерства соціальної політики і Пенсійного фонду, і я просив би на цьому питанні акцентувати увагу.

Далі, про проекти Міністерства оборони України, які ми зараз запроваджуємо, і те, що ми зробили буквально крайніми днями. Міністерство оборони України виступило з ініціативою і розробило проект Постанови Кабінету Міністрів про порядок організації діяльності служб супроводу військовослужбовців, осіб рядового і навчальницького складу, служби цивільного захисту, поліцейських та членів їхніх сімей. Кабінет Міністрів України Постановою Кабінету від 20 серпня 2024 року №948 затвердив відповідний порядок. Наразі Міністерство оборони України й інші державні органи розробляють свої накази по міністерствах щодо визначення відповідних процедурних питань.

Для чого створені соціальні служби супроводу у військових частинах? У нас виникає низка питань для координації, яка пов'язана з координацією усіх служб військової частини, органу військового управління для забезпечення соціальних гарантії військовослужбовців. В першу чергу це учасники бойових дій, особи з інвалідністю, члени сімей військовослужбовців, які зникли безвісти, перебувають в полоні і членів сімей загиблих захисників і захисниць України. Тому ця служба створена для координації усіх організаційно-штатних структур, які входять до складу військової частини або органу військового управління. Не має чекати військовослужбовець в госпіталі довідку про обставини отримання поранення для того, щоб військово-лікарська комісія, а в подальшому медико-соціальна експертна комісія, ухвалила відповідні постанови і рішення, пов'язані з їхнім захворюванням чи інших уражень їхнього здоров'я

з виконанням відповідних обов'язків із захисту Батьківщини, і інші питання, пов'язані із соціальним захистом.

Ще одне питання. Я вам доповідав на попередніх засіданнях, що ми з 2018 року маємо наказ Міністерства оборони №410, яким визначено перелік посад, які можуть заміщатися військовослужбовцями, які визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби. Цей перелік постійно розширюється.

Наразі 2 вересня цього року наказом Міністерства оборони України №594 значно розширено перелік посад, які можуть заміщуватися такими військовослужбовцями. Ми зацікавлені, щоб на військовій службі залишалися і довготривало її проходили особи, які мають бойовий досвід, патріоти, які здатні виконувати свої обов'язки вже у мирному житті на відповідних посадах. Тут посади і у вищих навчальних закладах, закладах охорони здоров'я, і такі посади є, які навіть ми не могли уявити, що можуть заміщуватися такими особами. Тут наші колеги дуже добре попрацювали із Головного управління персоналом командування Медичних сил і перелік зробили досить такий розширений.

Що хочу сказати, ми зацікавлені, щоб люди залишалися на військовій службі. Навіть зараз, коли звільняються з військової служби за трьох основних підстав, це за станом здоров'я, за сімейними обставинами і за віком, щоб навіть ці люди, які зараз звільняються, щоб вони вже залишалися на військовій службі. У нас, шановні колеги, зараз є час до перемоги, поспробувати всі свої проекти, які ми хочемо реалізувати у значно менших масштабах, які будуть після перемоги.

У разі оголошення Президентом демобілізації, перше, економіка перейде на економіку мирного часу, військові частини і підрозділи Збройних Сил перейдуть на штати військових частин мирного часу, що значно призведе до скорочення чисельності особового складу. І тоді буде одночасно фактично звільнено дуже багато військовослужбовців з військової служби. В першу чергу звільняться військовослужбовці, які були

призвані по мобілізації на особливий період, будуть приймати рішення про звільнення особи, які уже перебувають на військовій службі за контрактом, а контракти у них вже давно закінчилися, і тільки в період дії воєнного стану вони не могли звільнитися з військової служби. Тому ми маємо провести низку заходів заохочувального, мотиваційного характеру, щоб такі люди залишались на військовій службі. Оце наше є пріоритетне завдання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Анатолійович, пів хвилини. Закінчили? Добре. Дякую вам. Дякую за доповідь, як завжди, лаконічно чіткої зрозуміло.

Далі, я хотів би слово передати ще тій структурі, яка по чисельності трошки менша ніж Збройні Сили України, але також стоїть на захисті нашої Батьківщини, це Міністерство внутрішніх справ України. Тому до слова запрошую заступника директора Департаменту соціального захисту Міністерства внутрішніх справ Ігоря Петровича Віхастого.

ВІХАСТИЙ І.П. Бажаю здоров'я, шановний пане голово, шановні учасники слухань! Зважаючи на той факт, що дійсно Міністерство внутрішніх справ є другим центральним органом виконавчої влади за кількістю захисників та захисниць, які безпосередньо залучені до відсічі збройної агресії Російської Федерації, звичайно, що питання пріоритетності стоїть в соціальному захисті, супроводі постраждалих від збройної агресії Російської Федерації ветеранів з числа військовослужбовців Нацгвардії, Державної прикордонної служби, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу, Служби цивільного захисту.

Міністерством внутрішніх справ забезпечено участь в опрацюванні ряду проектів нормативно-правових актів з питань ветеранської політики, стратегії ветеранської політики, стратегія формування системи переходу від військового до цивільного життя. Разом із іншими цоввами здійснюють заходи щодо виконання положень Указу Президента про невідкладні заходи

щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих ветеранів.

Що ми вже сьогодні зробили? Перше, що ще до прийняття, те, що зазначив мій колега з Міністерства оборони України, ще до прийняття Постанови Кабінету Міністрів про Службу соціального супроводу, Міністерством внутрішніх справ вже були запроваджені, забезпечено функціонування підрозділу соціального захисту та супроводу постраждалих та членів їх сімей. Безпосередньо в структурі територіальних медичних об'єднань Міністерства внутрішніх справ в областях, в місті Києві та Київській області функціонують сектори відділу соціального захисту і супроводу, основна функція і завдання яких – це соціальна підтримка ветеранів, захисників, захисниць в системі Міністерства внутрішніх справ в період проходження стаціонарного лікування, реабілітації, а також постреабілітаційних заходів.

Основні також завдання визначені – це їх, скажімо так, консультація, роз'яснення щодо прав, пільг соціального захисту, практична допомога в оформленні документів для отримання грошового забезпечення, ОGD, у разі встановлення інвалідності чи втрати працездатності.

Також ... *(Не чути)* їхнє завдання – це після завершення лікування, як то кажуть, передати з рук в руки, тобто вони передають даного військовослужбовця з тим комплексом заходів, які вони вже виконали або не встигли виконати, передають безпосередньо до служб соціальної підтримки та супроводу в підрозділах Національної гвардії, ЦОВВ, які вже в подальшому його супроводжують.

рім того, з метою надання постраждалим та членам їх сімей інформаційно-консультативної підтримки Міністерством внутрішніх справ в 2024 році було запроваджено роботу нових сервісів, саме таких, як електронний кабінет постраждалого, який знаходиться на офіційному вебсайті Міністерства внутрішніх справ, дає змогу пораненим та звільненим з полону військовослужбовцям Нацгвардії, прикордонної служби,

поліцейським, з ДСНС отримати доступ до своїх облікових даних та залишити запит на ряд запитів, потреб, зокрема, медична, психологічна та соціальна допомога.

Крім того, запроваджено функціонування телефонної гарячої лінії Міністерства внутрішніх справ безпосередньо за напрямком соціальної підтримки за єдиним номером 1536, фахівці якої шість днів на тиждень з понеділка по суботу надають консультації по всім цим питанням, які десь, можливо, для військовослужбовця було незрозуміло чи для працівника поліції, для їх, скажімо так, оперативного врегулювання.

Поміж іншим не залишається без уваги питання сприяння працевлаштування військовослужбовців, поліцейських та осіб рядового, начальницького складу, служб цивільного захисту, визнаних непридатними до служби за наслідками отриманих поранень, контузій, каліцтв, захворювань, в тому числі після їх звільнення. На сьогоднішній час працевлаштовано 348 осіб зазначеної категорії. Це майже кожна четверта особа з числа, визнаних не придатними до служби, і в тому числі там близько 200 чоловік після звільнення зі служби. Тобто Міністерство внутрішніх справ, як-то кажуть, по можливості, звичайно, намагається залишити в системі тих козаків, які, на жаль, за станом здоров'я були, і за висновком ВЛК, визнані непридатними і не можуть... В подальшому ми знаходимо для них і працевлаштовуємо їх безпосередньо на посадах Міністерства внутрішніх справ, як цивільних, так і на посадах військових, де там, скажімо так, стан здоров'я дозволяє.

Крім того, в установах, закладах і підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ, працевлаштовано також 27 ветеранів із числа колишніх військовослужбовців Збройних Сил України. Тобто, крім своїх, ми не забуваємо і за суміжні підрозділи, які спільно з нами, плече в плече, як кажуть, боронять країну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ігор Петрович, 30 секунд, будь ласка.

ВІХАСТИЙ І.П. Завершую.

І що стосується ще питання заходів з інтеграції осіб з інвалідністю до звичайного життя. Ми також впроваджуємо флагманський проект "Автошколи для осіб з інвалідністю". Це в рамках ініціативи першої леді "Україна без бар'єрів". Послуги з навчання керування транспортними засобами надають сім автошкіл на базі шести закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ.

На сьогоднішній день у нас вже є можливість навчати на 17 автомобілях, спеціально обладнаних. І також є п'ять ГСЦ, в яких також є п'ять автомобілів.

Крім того, за ініціативи Міністерства внутрішніх справ на базі спортивних споруд ЦОВВ та Національної гвардії, розташованих у 12 областях та в Києві, обладнано 21 локацію для занять адаптивними видами спорту.

Тобто, підсумовуючи, Міністерство внутрішніх справ про своїх ветеранів не забуває. Працюємо в питаннях розширення максимальної допомоги нашим захисникам і захисницям.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ігор Петрович.

Я хотів би звернути увагу, ми, коли застосовуємо певні вислови щодо адаптивних видів спорту, зараз пропрацьовуються, що ми зазначали, в Міністерстві молоді і спорту чіткі регламенти до цього. Тому більш уважно підходимо, для того щоб ми, коли застосовуємо ці вислови і намагаємося залучити наших ветеранів до тих чи інших напрямків реабілітації, їх застосування, щоб ми обережно підходили, враховуючи висновки фахівців, науковців, медиків, які пропонують певні напрямки діяльності.

І я думаю, там у подальшому буде сказано, сьогодні ми були в Одеській політехніці і ми, більше всього як би вразило і потішило, що першим пунктом стоїть – це інформативність для всіх для тих програм, які розроблені, які впроваджуються, які напрацьовуються. Бо ми бачимо, що основним напрямком і основним питанням, які є, це малоінформативність що

місцевої громади, що між центральними органами виконавчої влади. І звісно, в цьому кінцевому страждає хто? – ветеран, до якого, в принципі, направлені всі ці змоги в напрямку ветеранської політики.

Далі я хотів би слово надати голові Патронатної служби Військово-Морських сил України Алексєєвій Оксані, будь ласка.

АЛЕКСЄЄВА О. Вітаю! Дуже дякую всім міністерствам за доповіді. Дуже потужні кейси були, які я виписала тут на декілька сторінок, і ми обов'язково будемо це використовувати.

Я би хотіла звернути увагу на декілька питань, які з вашою допомогою, сподіваюсь, ми теж покращимо. По-перше, це навчання соціальних працівників, які працюють по лікарнях. Як показує мій особистий досвід, коли ми приходимо в лікарню до нашого пораненого захисника і розповідаємо йому прямо в лікарні, поки він ще отримує лікування після поранення, ми розповідаємо, які пільги є для нього, які можливості є для нього – можливості в працевлаштуванні, в реабілітації, в підвищенні кваліфікації, особливо це стосується наших захисників, які отримують важкі поранення і скоріше за все будуть демобілізовані, – то навіть самі лікарі в лікарнях кажуть, що вони бачать покращення фізичного стану і скоріше, тобто бажання выздоровлювати скоріше. Коли людина бачить, що життя не закінчується, коли ми починаємо розмову і йдуть фрази, що держава нас кинула, а в кінці розмови нас просять дайте матеріал з цього питання, з цього, з цього, у нас передбачено в мультидисциплінарних командах при лікарнях наявність соціального працівника. Я хотіла би попросити, по-перше, навчити цих соціальних працівників, які створені при лікарнях, що розповідати, тобто сісти разом з пораненим, особливо коли це ампутація, допомогти йому створити особистий кабінет на сайті Міністерства соціальної політики, допомогти, зробити опитування, яка допомога йому потрібна для оформлення документації, чи, можливо, виїзний ЦНАП, який може приїхати до лікарні, і поки він лікується, а це не тиждень і не два, це місяць-два,

можливо, і більше, поки він проходить лікування, послуга прийшла за нашим захисником і зробили все, що йому потрібно. І коли він виходить з лікарні, у нього уже є певне розуміння, що робити, куди іти і хто йому допоможе.

Друге, що я хотіла звернути увагу. Читала в матеріалах щодо кадрів, не тільки читала в матеріалах, а дійсно ми стикаємось в лікарнях з головним питанням – у нас недостатньо кадрів, у нас недостатньо психологів, у нас недостатньо терапевтів, лікарів ФРМ і таке все інше. Спілкуючись з лікарями, слухая їх пропозиції, вони в більшості висловили пропозиції щодо змін в законодавстві щодо нашого освітнього процесу. Тобто якщо ми зобов'яжемо бюджетних студентів, які випускаються, щоб вони хоча б рік або півтора на повну ставку або на пів ставки попрацювали в державних закладах і змогли б, по-перше, відточити ці навички, які вони отримали в університетах, по-друге, допомогти зараз державі у важкий час, коли у нас не вистачає кадрів, то це було б дуже класно і корисно і для держави, і для наших ветеранів, і ми таким чином закрили б той кадровий голод, який в нас є.

Наступне питання – це обов'язковий Закон про ветеранське підприємство. Тому що коли ветеран не бачить переваг своєї власної справи, це дуже демотивує, це демотивує спробувати щось нове. І я вам скажу по своєму власному досвіду, у нас, на жаль, дуже великий зараз відтік ветеранів, які демобілізуються навіть після поранення, проходять певне лікування, або якщо вони демобілізуються по догляду, то вони забирають свою родину і покидають нашу державу за кордон.

І у нас дуже збільшилась кількість самогубств. Це я вам скажу дуже велике фіаско для нашої держави, тому що коли людина, коли захисник хоче, або ...*(Не чути)* із життя, або покинути державу, то це є певною недовірою до держави.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Оксано.

Ми, бачите, перейшли до такого питання щодо ветеранського підприємництва. Я буду ще раз надавати слово представникам профспілок, які зараз об'єднуються, і ветерани, і захисники. Це дуже важливо. Чому? Тому що в подальшому, коли людина повернеться додому і зараз проходить військову службу, то вона повинна розуміти свої права і те, що на що вона претендує. В подальшому я надам слово якраз голові Асоціації підприємців ветеранів АТО, діючого військовослужбовця. Тому якраз питання економічної незалежності нашого ветерана – це дуже важливо.

Зараз по черзі, як я і сказав, надам слово голові Одеського осередку Профспілки захисників України, спортсменів та працівників сфер, капітану Збройних Сил України Воєнно-морських сил, будь ласка, Канібор Олександр.

КАНІБОР О. Дуже дякую за запрошення, пане голову, учасники круглого столу. Хочу саме на цьому і наголосити, на важливості тих можливостей для військових, які є списані із Збройних Сил, щоб вони знайшли себе, щоб їм допомогли знайти себе у цивільному світі. Я дуже багато хочу наголосити на тому, що які навіть списані з армії, хочуть бути дотичними до боротьби, до війни, до перемоги, вони вже й так не можуть...*(Не чути)* десь повернутися з цього і з того стану, в якому вони є, тому що на війну дуже легко потрапити, але дуже важко з неї прийти, а тим більше, що кінця і краю поки що не видно. І хлопці, які не можуть служити повноцінно в Збройних Силах через втрату здоров'я, там кінцівок, які є ампутантами, хочуть бути дотичними до процесу оборони, тобто бути чи в підрозділах БПЛА чи навчатися дронами, там те, що не потребує того фізичного навантаження, наприклад, там, які вони робили раніше, чи до якихось винаходів, озброєння, тому що хлопці можуть це робити і є досвід, є бажання, розуміння, коли...Тобто дати ту можливість при Оборонпромі чи при інших установах, чи організаціях працювати на перемогу. Тому що повернутися, вже не повернуться, а шукати себе в світі, якихось інших

професіях, да, це теж буде присутнє, але цей момент теж важливо, щоб на ньому наголосити.

Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я дякую.

Ну, і профспілки, я думаю, покликані для того, щоб об'єднати наших захисників, не надити їм, як кажуть, змогу загубитися в цьому світі, а підтримати, і направити, і проконтролювати, щоб, якщо людина десь влаштувалася на роботу, щоб були у неї гідні умови і, звісно, повага і підтримка.

Ну, і як я казав, уже хочу передати слово голові Асоціації підприємців ветеранів АТО, діючому військовослужбовцю, особі з інвалідністю, це Позняк Сергій Станіславович. Будь ласка, Сергій Станіславович, щодо ветеранської політики, щодо ветераноцентричності. Ну і, звісно, до економічної незалежності, тому що ми знаємо, що більше 13 відсотків підприємців пішли на захист нашої незалежності і в цій війні приймають участь. Будь ласка.

ПОЗНЯК С.С. Слава Україні, шановні друзі!

Я хочу подякувати Анатолію Дмитровичу за систематичну підтримку ветеранського підприємництва, за участь комітету у справах ветеранського бізнесу, за постійну роботу над вдосконаленням і створенням законодавчих та інших актів по врегулюванню такого поняття, як "ветеранське підприємництво".

Особливо хочу подякувати Одеському регіону за підтримку ветеранських бізнесів. У нас от в асоціації є програма, називається "Приватні ветеранські облігації", по залученню коштів для фінансування ветеранських бізнесів. Так от, Банк Восток, Вадим Вікторович Мороховський, Дмитро Казавчинський (Одеський бізнес-клуб) дуже активно беруть участь. Тобто одеський бізнес і Одеський регіон, ну, взагалі респект. Я 19 числа буду у вас,

буду всім дякувати за те, що ви робите для ветеранського бізнесу, що хлопці і дівчата, які повертаються - а їх зараз все більше повертається, на жаль, повертаються в таких станах, як я, - вони мають можливість відновити, перш за все, свої бізнеси. Тому що, як сказав Анатолій Дмитрович, у нас дуже багато, у нас 13 відсотків. Найчисельніша категорія серед дійсних військовослужбовців - це підприємці.

Наша асоціація послідовно підтримує політику здійснення своєї місії. А наша місія – це зробити ветеранів провідною, рушійною силою української економіки. І нам вдається навести фокус цього в наших міжнародних партнерів. Свідченням цього є участь представників нашої асоціації у найбільших міжнародних заходах, таких як Ukraine Recovery Conference, де ми мали виступи в панелі з міністрами трейдингу і бізнесу Великої Британії, керівниками регіональних, навіть не регіональних, а національних дирекцій Світового банку та ООН. Ми постійно спілкуємося з єврокомісарами і теж з European дирекцією щодо долі ветеранського підприємництва, це реально хвилює наших партнерів, наших західних партнерів, мені здається, навіть більше ніж нас. Тому що вони дуже сильно зацікавлені в тому, щоб ветеран-підприємець, повертаючись з війни, знову ставав підприємцем. Але, на жаль, зараз це на сьогодні нелегко, тому що бізнес під час того, як власник на війні, занепадає. Тому ми всі тут покликані створити такі умови, як вже тут правильно зазначили декілька спікерів, щоб ветеран, повертаючись, ставав тим, ким він був – підприємцем, бо він свою роботу перед суспільством зробив.

Я дуже радий бачити за цим столом представників Всеукраїнської спілки захисників та працівників сфер, у нас з ними дуже виходить крута колаборація. Ми спільно захищаємо інтереси і ветеранських бізнесів як роботодавців, і найманих працівників як основи будь-якого бізнесу.

Але ж до результатів. От буквально годину тому в мене було спілкування з віцепрем'єркою Юлією Анатоліївною Свириденко з приводу розвитку ветеранського підприємництва. І нам завдяки от послідовній

підтримці і підкомітету в першу чергу, чесно скажу, Анатолій Дмитрович приклав нормально до цього руку, нам вдалося вперше серед ветеранських компаній укласти пряму угоду з великим американським бізнесом, який вже, я можу на сьогодні вже сказати, що це вже кошти заведені, бізнеси ці... проекти почали реалізовуватися, вдалося залучити близько 5 мільйонів доларів у ветеранські підприємництва, в оборонний сегмент і інший соціальний сегмент. І я щиро вітаю ініціативу Міністерства внутрішніх справ, ми так само зараз робимо, ми організуємо школу, де вчать водіїв категорії "С", ми робимо цей пілот в Рівному. В тому числі для адаптивних спортсменів, як то кажуть, в тому числі для таких, як я, поранених. Крім того, американська сторона надає, не надає, а надала вже, по суті, автомобілі ці тут, надає кожному, хто там навчиться, за його бажанням надає автомобіль, це такий 1,5-тонник для того, щоб вони здійснювали доставку різних товарів. Я вже домовився із Новою поштою, із Meest Express, з великими логістичними компаніями, що вони будуть орендувати ці машини разом з ветеранами. Таким чином ветеран має і бізнес або робоче місце, і економіка регіону сто відсотків в цьому випадку розвивається.

Крім того, теж зазначу, що за спільної ініціативи Асоціації підприємців-ветеранів та Федерації рукопашного бою ми впровадили такий теж пілотний проєкт "Адаптивні зайняття з рукопашного бою". Навіть я уже здійснив свій дебют, от вперше я виступив на Чемпіонаті ГУР імені генерала Шаповалова по цій рукопашці по адаптивній, уже є там чемпіони, пояси вручалися. Це все шляхи реалізації... реалізація проєкту по поверненню ветеранів у цивільне життя. Тому що це важливо, ветерани мають повертатися.

Я щиро сподіваюся, що профільне відомство буде дуже активно брати у цьому участь і ми матимемо з ним партнерські стосунки і масштабуємо той успішний, а він успішний досвід, який є. Крім того, ми послідовно реалізуємо комунікаційну стратегію і розповідаємо про все це в тому... ну, в першу чергу на телемарафоні і по всім доступним для нас інформаційним каналам.

Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Станіславович.

Ну, ми бачимо, що як і представники там Збройних Сил, так і представники Національної гвардії, вони працюють в напрямку щодо підтримки військовослужбовців, безпосередньо своїх там побратимів і, звісно, ветеранів.

Але ж я впевнений, що у нас є і деякі недоопрацювання, я думаю, в цій сфері, тому що... нам скажуть: які недоопрацювання, тому що Уповноважений з прав людини - це та структура, яка стоїть якраз на захисті прав і свобод наших громадян.

Тому до слова хочу запросити заступника директора Департаменту моніторингу додержання прав у секторі оборони та прав ветеранів і військовослужбовців, полонених та членів їх родин Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Олександра Григоровича Кота. Будь ласка.

КОТ О.Г. Доброго дня, шановні колеги! Дякую, Анатолій Дмитрович, за запрошення бути присутнім на такому поважному регіональному форумі, який зараз ми проводимо. Хочу подякувати дотичним ветеранам, ветеранській спільноті, також голові підкомітету за те, що тема ветеранської політики не сходить з порядку денного як комітету, підкомітету з питань соціального захисту ветеранів у складі Комітету соціальної політики та захисту прав ветеранів, так і в цілому порядку денного Верховної Ради безпосередньо. За ці два роки було дуже... за ці два з половиною роки було дуже багато зроблено, відбувся потужний і сильний поштовх у сфері реалізації прав ветеранів. Набули відповідні зміни щодо спрощення процедури отримання статусу учасника бойових дій, доступу до відповідних соціальних пільг, які набуваються з цим статусом. Безпосередньо підкомітет був дотичний до цих питань, Уповноважений долучався, а також

ініціаторами, як завжди, виступали ветеранське середовище, окремі громадські активісти та діячі, за це їм окрема подяка з нашого боку.

Проте ще залишається дуже багато зробити в цьому напрямку для того, щоб дійсно досягнення було здійснено, ветераноцентричність у державній політиці. Зокрема хочеться відмітити в цьому плані і набуття відповідно указу Президента про Національну ветеранську стратегію відповідно, да, і доручення Кабінету Міністрів розробити відповідні конкретні кроки щодо реалізації безпосередньо цієї стратегії. Так ось, що хочеться, щоб Міністерство ветеранів як центральний орган в цьому напрямку виконавчої влади дійсно при підготовці відповідних напрацювань, наповнення змісту цієї Національної ветеранської стратегії дослухалися до тих слушних порад, які лунають у ветеранському середовищі безпосередньо. Там дійсно ті наші громадяни, які кожен день стикаються з тими чи іншими проблемами у своєму повсякденному житті як проходячи військову службу, так і після закінчення військової служби шляхом демобілізації відповідно.

То дійсно хочеться, щоб ці напрацювання були враховані саме від ветеранського середовища, ветеранської спільноти. Не так, як з нашим відповідно законом, да, який вже з 93-го року чинний, діє, ми його напрацьовуємо, опрацьовуємо. Була відповідно критика від комітету, коли було представлення ветеранського закону, це все ми знаємо, да. Тобто хочеться, щоб з цим кроком у нас не було повторень відповідних.

Зі свого боку можемо гарантувати, що буде пильний парламентський контроль з боку Уповноваженого за цими всіма процесами як безпосереднього його, так і відповідних структурних підрозділів Секретаріату Уповноваженого. В тому числі хочу зазначити, що з приходом Дмитра Лубінця на посаду, відповідно було завдання створити в кожній області регіональне представництво Уповноваженого для того, щоб спростити спілкування з громадянами і державними органами влади, представниками. Також у місті Одеса теж функціонує відповідне представництво Уповноваженого.

Дякую за увагу. Якщо є час, два приклади буквально, Анатолій Дмитрович. Хочу зазначити, є два відповідні кейси, і вони, як то кажуть, перший кейс, котрий я приведу до уваги, він буде індикатором спроможності кожного з нас розуміти ветерана, наприклад, його потреби і дійсно розуміти те підвищення відчуття справедливості, яке у кожного є з ветеранів.

Саме нещодавно збухлив соціальні мережі випадок на Київщині, коли поліцейська в формі запаркувалася на місце для паркування для інвалідів. Ветеран їй зробив зауваження, почув у відповідь відповідну лайку. Уповноваженим це питання завдяки нашим регіональним представництвам було взято на контроль, відповідне звернення відбулося до міністра. Рішення: поліцейська звільнена з посади. Цей короткий приклад, незначний, можливо, характеризує готовність, в тому числі представників такого поважного органу, як Національна поліція, прийняти ветерана, зрозуміти його потреби, а особливо відчуття, загострене відчуття справедливості.

Тобто хочу звернути увагу безпосередньо представників, дотичних до цієї ситуації, безпосередньо органів, які формують державну політику, щодо врахування таких незначних аспектів, які можуть бути побудовою того, що стане міцною державною політикою, яка дійсно направлена обличчям до ветерана.

І короткий приклад по Одесі. Теж Одеська обласна психіатрична лікарня, враховуючи те, що ми перебуваємо на Одещині, збурила соціальні мережі, раціон харчування військовослужбовців. Хочу зазначити, що військовослужбовці всі майже в нас мають статус учасника бойових дій, тобто є ветеранами. Відповідно відбулася реакція Уповноваженого, це безпосередньо бойовий медик 35-ї бригади морської піхоти відповідно звернувся до Уповноваженого, була реакція Уповноваженого, відповідно від голови обласної військової адміністрації пана Кіпера була належна реакція, відповідні заходи вжиті.

Але хочу зазначити, що це питання Уповноваженим піднімалося на протязі двох років, завдяки реагуванню відповідно народних депутатів,

Міністерства оборони, Міністерства ветеранів, нарешті відбулася відповідна постанова Кабінету Міністрів, яка урівняла норми харчування військовослужбовців, які перебувають на лікуванні в закладах Міністерства оборони та цивільних закладах охорони здоров'я. Тобто сподіваємося, що ці ганебні випадки, які не тільки на Одещині траплялися, більше не будуть траплятися

І окремо хочу зазначити, представником Міністерства оборони було зазначено про запровадження служби підтримки військовослужбовців для надання відповідних пільг. Хочу звернути увагу з присутніх, що хочеться вірити, що цей співробітник, ця служба, дійсно, почне допомагати військовослужбовцям, ідея дуже правильна, вірна. І безпосередньо хочу відмітити, що зараз, наприклад, для членів родин загиблих військовослужбовців процес отримання УБД, на жаль, лише затягується. За нашою інформацією, сама комісія Міністерства оборони вже перейшла на розгляд понад 4 місяці пакету... Це я вже не кажу про ті документи, які потрібно зібрати при зверненні безпосередньо члена родини до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

Тобто хочу зазначити, сподіваюсь, що, дійсно, на вірному шляху знаходимось і спільними зусиллями, завдяки Анатолію Дмитровичу, будемо долати ці перешкоди.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Не тільки, звісно, завдяки мені, плідна робота всього комітету, плідна робота Уповноваженого з прав людини, структура, яка стоїть якраз на захисті наших громадян, тому звертайтеся, структура працює з приходом керівника. Бачите, вона також змінюється і рухається в напрямку підтримки громадян.

Так, будь ласка.

_____ . Дуже коротко. Дуже часто на різних нарадах згадується та ситуація, яка сколихнула медіа. Хочу зауважити, що фактично на сьогоднішній день це питання вирішується, дуже багато змін відбулося за останні тижні. Ці зміни регулярно висвітлюються в засобах масової інформації, це було в тому числі і на минулому тижні, і на цьому тижні це буде також, там кардинальні відбуваються сьогодні зміни. Вже є великі позитивні результати, тому просто доношу, всі на цій ситуації на будь-якій нараді, де я не буваю, всюди цю ситуацію пригадують, нагадують. Тому я просто хочу підкреслити, що вона під контролем.

Дякую. Пан голова особисто її тримає на контролі, голова, очільник Одещини. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за вирішення все ж таки питань. Але свідомість кожного громадянина України, коли він навіть паркується на звичайній стоянці біля супермаркету або в іншому місці, якщо є знак, що це місце для паркування осіб з інвалідністю, будь ласка, враховуйте. Ми всі бачимо це в нашому повсякденному житті, робимо зауваження, я думаю, всі повинні звертати увагу на те, що це місця для осіб, які повинні там паркуватися, і більше ніхто. Тому звертайте увагу на це.

Шановні присутні, шановні, хто до нас підключений, часу у нас мало, ми повинні до третьої години завершити наше спілкування, навіть трошки раніше, тому що тут, в адміністрації, будуть проходити також заходи. Я трошки, з вашого дозволу, зміню наш порядок денний, зараз я хотів би надати слово нашим науковцям. Це представники Національного університету "Одеська політехніка", тому, будь ласка, в регламент впишіться вдвох. І в подальшому я буду слово надавати кандидатам медичних наук з приводу лікування наших захисників Рибаку Василю Анатолійовичу. Тому після Одеської політехніки будьте готові свою презентацію показати, тому що ці люди якраз і представники політехніки, де напрацьовують для наших захисників методики і ґрунтовий науковий підхід щодо реабілітації і також

до ветеранського підприємництва, і, звісно, пан Рибак щодо лікування наших захисників і важких наших ветеранів з приводу отриманих поранень і контузій, і всього іншого.

Будь ласка, політехніка. Це у нас буде Анатолій Анатолійович Фурман. Будь ласка.

ФУРМАН А.А. Доброго дня. Дуже дякую. Я уже мав честь і наша політехніка також з Анатолієм Дмитровим спілкуватися безпосередньо в стінах нашого університету. Два-три слова буквально скажу, я не буду зачитувати актуальність і мету, але центр соціально-психологічної підтримки вже створено, більше року він функціонує на теренах нашого вишу. Його основна робота зорієнтована на наданні соціально саме психологічних послуг з урахуванням індивідуального підходу і на основі методологічно коректного застосування комплексу заходів і науково доведеної ефективності і доцільності якраз групових заходів, виходячи від запитів безпосереднього загалу. Ми орієнтовані більшою мірою не на самих ветеранів, а більше на їхні родини, сім'ї, на тих самих дітей. Якщо проглянути загалом, що цільова аудиторія прописана, люди, які перенесли загалом травмівний досвід, ну, це всі, розумієте. І насправді це в подальшому, коли війна закінчиться, то ми будемо працювати буквально з усіма родинами і дистрес переживають також усі.

Послуги, які може надавати, теж два-три слова прописано. Тут я не буду зачитувати. Найголовніше, про що зазначав також Анатолій Дмитрович – це інформування першочергово. У нас називається "едукація" від education зрозуміло або психоедукація – пояснення і донесення, що будь-які проблеми внутрішні особистісні – це нормально і їх потрібно вирішувати. І зрозуміло, що будь-які психологічні негаразди потрібно пропрацьовувати, при чому пропрацьовувати комплексно. Ми готові до співпраці загалом з різними центрами, з різними фондами. Ми можемо надати своїх фахівців, які практикують безпосередньо, які є дійсно гарними фахівцями: доктори,

доценти наук, професори і так далі. При чому це як може бути онлайн при можливості і офлайн. Цільова аудиторія, найголовніше, ми можемо прописувати певні програми групової роботи тренінгового або індивідуального консультування, виходячи з запиту безпосередньо, тому що це різні, ми якраз про це говорили сьогодні. Ну, і от, до прикладу, діяльність центру і, зрозуміло, що програма реабілітаційних заходів повинна бути якраз диференційована відповідно до певної категорії населення. Значить доступність, системність, диференційованість якраз і дієвість. І от, до прикладу, остання – це програма реабілітації, це пілотний проект для дітей та підлітків саме сімей, які мали травмивний досвід. Завдання арт-терапії – це 35 годин, наскільки я пам'ятаю. Є окремо вже розроблена програма і вона певною мірою реалізовувалася разом з нашими центрами соціально-психологічної підтримки підтримка Одеського регіону, тому що кафедра якраз, яка опікується цим – це психології та соціальної роботи. Це два практично в одному.

Надалі готові до співпраці і до конкретних пропозицій. Ми можемо прописати програму реабілітаційних, психологічних і психотерапевтичних засобів, допоміжних першочергово, і надалі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам дякую. Я не представив Анатолія Анатолійовича – це директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Одеської політехніки.

А далі до слова прошу директора навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного університету "Одеська політехніка", Світлана Валеріївна Філіппова. Будь ласка.

ФІЛИППОВА С.В. Дякую.

Сьогодні багато говорили про те, що потрібно ветерану. А знаєте, ветерану потрібно не багато, йому потрібно нормальне достойне життя і середовище, де це може бути. От якщо чесно. Тобто коли ми говоримо про

ветераноцентричність, ми говоримо не лише про те, що зробити ветерану, ми говоримо про те, щоб суспільство було готове це зробити. І про це... багато чого може забути.

З 2002 року наш університет, наш центр "Політех-консалт" з підприємницької та інноваційної діяльності розробляє програми основ підприємництва для різних категорій населення. З 18-го року ми працюємо з вразливими категоріями населення, включаючи те, що ми робили запити для Міжнародної організації з міграції. Я, оскільки є не просто науковець і викладач, я діючий бізнес-тренер, і можу сказати вам, наскільки складно працювати дійсно з вразливими категоріями, вони насправді різні. Всі категорії різні, з ними дуже складно працювати і на початковому етапі, і на середньому, і на фінішному. Тому що ті програми...

Цю презентацію ми вам залишимо, тому ви можете з нею попрацювати. Якщо буде цікаво, подивитися.

Головне те, що реально, оскільки університети вони постійно об'єднують науку і освіту, то вони будь-який свій захід вони обговорюють, аналізують, роблять висновки. І, звичайно, кожна наша програма, яка була розроблена, вона була проаналізована, вона була проаналізована, удосконалена і адаптована. Ми з 2022 року перейшли (2022 року, цього на слайді немає, це я вам додаю), ми перейшли на програми не лише для ВПО, а перейшли на програми для ветеранів. Навіть у 2022 році в квітні ми проводили вже першу свою програму, їздили по Україні і не було світла, не було там... було дуже складно, але ми працювали.

Дуже важливо, коли працює програма фахівців, це точно, тому що сьогодні велика кількість донорів в Україні, велика кількість людей просто, які хочуть допомогти. Вони, знаєте, з одного боку, роблять добре, тому що вони створюють умови для розвитку, а з іншого, вони створюють проблемну ситуацію, оскільки будь-хто викладати ці речі не може. Не просто достатньо бути підприємцем успішним своїм бекграундом, цього мало, цього замало,

потрібно не просто знати, як донести цю інформацію, потрібно працювати з людиною.

Наприклад, коли працюємо з бізнес-плануванням, то, знаєте, різні категорії по-різному це сприймають. Була людина, яка після інсульту – один підхід, була людина, яка працює волонтером в дуже складних умовах – інший підхід. Є ті, хто демобілізувався і вони по-іншому це бачать. Ви знаєте, це дуже важливо розбудувати таку програму, я тут підтримую колегу, яка орієнтована на конкретну категорію. Не може бути все до купи. Оце потрібно зрозуміти. І коли буде виписуватися політика, і коли будуть розроблятися відповідні програми на рівні інструментів, потрібно про це пам'ятати, що тут має бути асортиментна політика, тобто це можуть бути тематичні блоки.

Що ще хотіла додати. Можна наступний слайд. Як я сказала – ми науковці, тому ми проводили аналіз того, що відбувається. Друга складова, бізнес-освіта – це частинка освіти, це лише частина. Потрібно не просто навчити людину основам бізнесу, а потрібно навчити тому, щоб вона змогла зробити вірний вибір чи буде вона підприємцем, чи не буде. Не обов'язково всіх заганяти в підприємницькі рамки, не всі готові.

Ми багато їздили по Одеському регіону, і я хочу сказати, що в різних громадах навіть процентівка ота ті, хто хоче стати підприємцем і ті, хто готовий пройти цей шлях до кінця, вона різна, абсолютно різна. Дехто хоче працювати на когось в бізнесі, дехто хоче самостійно відповідати свої результати і все ж таки стати підприємцем. Тому навчання на цих програмах, воно має визначити людину чи хоче вона бути, чи не хоче, найкраще використати потенціал. Бо ветеран – це не просто людина, в яку вкладати, щоб йому було добре. Ні, це на потужний потенціал розвитку. От це потрібно пам'ятати завжди, тому що цей потужний потенціал розвитку. Я абсолютно згодна, тут загострення почуття справедливості і це дуже сильний виклик для діючої системи підтримки бізнесу, це дуже потужний виклик для всіх наших систем управління.

Друга частина – це загальна освіта, от те, що може залишити нашого ветерана в середовищі, навіть коли він воює. В нас є такий досвід, в нас 20 хлопчиків вчаться, саме знаходячись в умовах бойових дій, вони так вчаться, коли вони можуть доєднатися, коли не можуть. У нас є ті, хто є пораненими, і вони теж вчаться. І от ви знаєте, саме цей елемент, коли людина не виходить із суспільства, коли вона там залишається, і вона знає, для чого вона це робить, це дуже важливо.

І тому удосконалення механізму дозволу, механізму навчання наших військовослужбовців, наших ветеранів – це дуже важливо. Тому що не все так просто і не все так гарно, як воно виглядає в прописаних документах. Коли ми починаємо доходити до процедур, ми бачимо, що те не можна, те не можна, те не можна. Тому потрібні не просто пілотні проєкти, а прораховані от такі технології, знаєте, так от я це говорять, пройти алгоритм до кінця, на певних випадках, щоб подивитися, як воно буде.

228 респондентів, яких ми опитували, бажають... прийняли участь в опитуванні. Ви бачите, що десь половина з них хоче опанувати щось нове і це означає, що нам потрібно шукати ті професії, які доречно дати, які потрібні країні в першу чергу, от це важливо.

Я згодна з паном Радуловим в тому, що кращі практики бізнесу ветеранського – це дуже важливо. У нас є такі кейси, у нас є такі приклади, коли ми це демонструємо на наших тренінгах, і хочу сказати, це найвищий рівень мотивації, коли людина бачить, що вона це може і що в неї це виходить. Але головне, щоб це був не одноразовий такий, знаєте, а щоб це можна було зробити пролонговано.

Ну, от в принципі, це основне, що я хотіла вам сказати. І, може, наостанок таке ще. От з тією проінформованістю ми зіштовхнулися... Можна, там останній слайд? Я думаю, що це не дуже цікаво, тому що тут структура освіти, оцей, ви потім його подивитеся. Є проблеми на сьогодні, з якими потрібно працювати. Бо те, що прописано, те, що декларується, і те, що фактично, воно різне. І коли до нас приходять люди, наприклад, хочуть

вчитися, а вона не може вчитися, тому що потрібно, щоб дозвіл на навчання підписав керівник підрозділу. І виникають проблеми логістики, проблеми можливості, проблеми часу і таке інше.

Що потрібно? Мені здається, один з таких напрямів, які потрібно в політиці врахувати, це те, що просвіта – це той блок, який потрібний не просто на рівні, що це просвіта про права і можливості ветеранів, це один лише шар, лише один шар, насправді вона ширше розглядається. Просвіта має стосуватися ветеранів і суспільства, щоб воно було готове це підтримати, щоб воно готове було це прийняти і допомогти. Бо, звичайно, завжди все тримається на лідерах, ми це знаємо, все тримається на лідерах. В мене все.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, Світлана Валеріївна.

Бачите, ми прийшли до того висновку, що це вигідний рух і суспільства, і ветеранів. Тому що ветерани, які були взяті з суспільства на захист батьківщини, вони повертаються і суспільство повинно бути готове до повернення захисника додому.

Як я і казав, я зараз надам слово кандидату медичних наук, начальнику відділу організації реабілітації допомоги Департаменту охорони здоров'я в Одеській міській раді – Рибаку Василю Анатолійовичу. Людина, яка допомагає нашим ветеранам, яка проживає з ними певні шляхи їхньої реабілітації, і хоче все це вдосконалити, і вивести на певний загальний рівень. Тому що ми в більшості забуваємо, на жаль, про тих важких наших поранених, які залишаються дома, яких ми мало бачимо, які маломобільні і фактично не виходять в соціум. Будь ласка, пане.

РИБАК В.А. Добрий день, Анатолій Дмитрович, шановні присутні! Я як представник медичної галузі Департаменту охорони здоров'я хочу відзначити, що, по-перше, лікарі завжди перебували в епіцентрі визначних подій, починаючи з Революції Гідності, коли ми створювали медичну службу

майданну, операційну в Михайлівському в трапезній, безумовно, по всій лінії розмежування, починаючи з 2014 року, відтворювали, будували відділення. Присутні тут наші друзі з Луганщини, знають, що ми робили і в Рубіжному відділення, тобто займали завжди як лікарі і хірурги активну позицію.

Наразі наслідками будь-якої війни це є багато-багато десятиріч людей з інвалідністю, міняється соціум, діти без ручок, без ніжок, вони ростуть, це треба розуміти, що ракета не обирає, де цивільні, де військові, страждають цивільне населення. Наразі дуже велика кількість дітей, які мають ампутовані верхні, нижні кінцівки, не мають очей, вух, і це ті діти, які ростуть. То ми повинні зустрічати майбутнє таким чином, що бачачи нові сучасні технології, впроваджувати в медичну галузь, знайомити суспільство з тою кількістю, готувати зовсім інший соціальний простір для наших дітей, для наших онуків, тому що їм жити тільки якраз з людьми з інвалідністю, ми сама велика країна у світі.

Мені дуже приємно, що місцева влада зустрічає цю проблему дуже професійно, і я хочу сказати, що медична реабілітаційна служба міста, до якої прискіплива увага керівництва і міста, і профільних департаментів, дозволила нам наразі зробити наступне. Це в першу чергу сформувати таку програму, де ми надаємо психологічну, стаціонарну, амбулаторну допомогу, допомогу дітям до 3 років, і почати це розвивати на базі наших реабілітаційних центрів міста Одеси.

Хочу відзначити, що недавно було відкриття сучасного Центру реабілітації та реконструктивної хірургії на базі однієї із лікарень міста Одеси. Центр називається "Реабілітація та реконструктивна хірургія". Сьогодні було зазначено, що хірурги, лікарі – це є один із елементів, теж реабілітації, реконструктивна хірургія, високотехнологічна допомога. Наразі, бачите, міські заклади, обласні заклади укрпрофоздоровності, де надається пацієнтам реабілітаційна допомога, в місті створені на базі комунальних некомерційних підприємств служби амбулаторної реабілітації і стаціонарної реабілітації. Ми бачимо, це три лікарні. Ось наша єдина система

реабілітаційна служба, яка зараз тільки впроваджується, вже починає працювати. Бачимо, що є лікарні, створені мультидисциплінарні реабілітаційні команди на базі кожного лікувального закладу, призначений відповідальний по кожному району за реабілітаційним циклом. Наразі призначається зараз відповідальним ветеран-наставник за кожним лікувальним закладом. І, починаючи після реабілітації, після лікування хірургічного починається уже в лікарні реабілітація, соціалізація цього пацієнта за допомогою співробітників команди "Одеса Баскет", я вважаю, це у нас одна із таких потужних зараз структур, розповім.

Яка є мета? Використання сучасних високих технологій інтеграції в лікувальні заклади, лікування наслідків опікової травми, мінно-вибухової травми, закриття дефектів, реконструктивна хірургія, біонічне протезування. Обов'язкове створення радіоцентрів, центрів дослідження, інновацій з метою пошуку сучасних технологій. Наразі, бачите... Ось це нашій приклад, це пацієнт, який отримав протез і має високу ампутацію бедра. Протез знімний, фіксується на поясі, і молода людина, якій 23-24 роки, займає активну життєву позицію, він погано з ним рухається. Сучасні технології дозволяють нам проводити гостру інтеграцію впровадження, де незнімна конструкція, пацієнт спокійно це відчуває, займається спортом.

Був у цьому році реанімований спортивний клуб людей з інвалідністю "Одеса-Баскет", який був створений у 2001 році. Ми звернулись за допомогою до президента клубу Олега Прохорова, і наразі досвід адаптивного спорту ми почали використовувати вже з квітня цього місяця.

Започаткували перший в Україні гольф, баскетбол на візках, бо я був ініціатором створення трьох команд "Одеса-Баскет", "Київські леви" і "Титани", з нашими друзями в Києві, ми провели перший турнір відкритий – Кубок мера Києва у квітні. Далі. Побачили, що є спортивний більярд, і, до речі, один із найкращих видів лікування ПТСР, настінний теніс, плавання. І вперше в Україні ми запустили дайвінг безпосередньо для наших хлопців-спинальників, шийників, в кого не рухається, повністю вони паралізовані,

цілий день знаходяться часами в палаті, нерухливі. Команда "Одеса-Баскет" після рекомендацій спортивного лікаря бере цих пацієнтів і під керівництвом інструкторів дайвінгу спускає під воду, і людина бачить зовсім інший світ, зовсім по-іншому себе відчуває.

Ввели в тайський бокс, в дзюдо. Володимир Іванович, наш ветеран, який втратив дві кінцівки нижні, за рахунок наших друзів "Ю ПЛЮС" було проведено спортивне протезування в Одесі, і наразі займається з нами. Він ще кандидат в майстри спорту по дзюдо, приїжджає до нас в Одесу раз на тиждень, займається, тренується. Впроваджуємо йогу.

Ну, і наразі ось хочу показати, що зробило громадське об'єднання разом з містом самостійно тільки на своїй сучасній ініціативі. Це, починаючи з квітня: Кубок Києва, Кубок Чорного моря в Одесі з баскетболу на візках – Кубок мера, турнір з баскетболу на візках 20-го в шостому місяці, з більярду. Далі, турнір, перший в Україні турнір з адаптивного гольфу серед ветеранів, ми зайняли друге місце, турнір з риболовлі, перший турнір зі спортивного зі спортивного адаптивного більярду міста Одеса. Далі, турніри ми залучаємо до нас наших друзів, це "Дизель-шоу", це обов'язково люди, які підтримують, знаходяться поряд з нашими ветеранами і ментально, участь в ярмарках вакансій, участь в марафонах.

І ось, до речі, організація от проведення воркшопу зі спортивного протезування від данський партнерів Levitate, де 14 наших військовослужбовців... ветеранів отримали сучасні спортивні бігові протези, а інколи... а деякі отримали ще по дві пари для заняття бігом і заняття безпосередньо по ...*(Не чути)* місцевості.

Відкриття у 10-й лікарні потужного реабілітаційного центру реконструктивної хірургії та реабілітації, сучасні технології. Вперше в Україні ми започаткували, встановили дві... ми наблизили мінігольф, взагалі гольф як вид спорту наблизили до наших пацієнтів, встановили дві адаптивних площадки на базі двох лікувальних закладів міста Одеса, де профільні фахівці, тренери профільних федерацій, не тільки гольфу, а й

дзюдо, вільної боротьби, приходять до нас в лікарні і безпосередньо займаються з нашими пацієнтами.

Ну і наразі подякувати все рівно треба місту, тому що активна участь, забезпечують нас автомобілями, забезпечують нас транспортом, забезпечують можливостями тренування на всіх комунальних базах міста Одеса. Ми маємо право використовувати будь-яку базу, для нас немає взагалі ніяких обмежень.

І ось цим кадром я хотів би показати, що це три команди: дві - Київ, одна – Одеса. Ми бачите посмішки на обличчях наших друзів, наших ветеранів. Це і є наслідки реабілітації, де вони посміхаються. Бачите, що більшість з них не має нижніх кінцівок, двох. Є наш Антон, друг, у нього залишилася одна кінцівка, але він посміхається, він дивиться в майбутнє. Кожен член команди "Одеса-Баскет" є ветераном-наставником, він працює в лікарні, в усіх лікувальних закладах міста Одеса.

І наприкінці хочу сказати, що було озвучено пані Оксаною питання. Хотів би доповнити, якщо дозволите.

Ну, по-перше, спеціалізація лікарів ФРМ, яких нам не вистачає. Спеціалізація надається в умовах війни чомусь тільки студентам, лікарям, хто отримав лікувальну справу. Стоматологи не мають право отримувати лікаря ФРМ. Чому? Тобто стоматологи на фронті гинуть, в окопах гинуть, стоматолог зупиняє кровотечу, зупиняє поранення, транспортує хворого, робить перев'язки ...*(Не чути)* хірург, приймає таку ж саму участь. Але отримати лікаря ФРМ (фізичної та реабілітаційної медицини) він не може. Ну, тобто якість питання безглузде.

Друге. Підготовка фізичних терапевтів. Я хочу акцентувати увагу: у нас фізичний терапевт готується 5 років. Тобто ми що, через 5 років тільки отримаємо людей, які будуть працювати з нашими ветеранами? Ні, я бачу вирішення питання. Я прошу вас на це звернути вашу увагу. Нехай це буде підготовка півтора року, нехай візьмемо на фізичного терапевта студентів з коледжу, які закінчили медичний коледж, мають базову фахову якусь освіту,

стоматологічну. Але з медичного коледжу студента забрати на півтора року на фізичного терапевта, на рік, нехай отримає зараз швиденько цей напрямок і починає вже працювати. Бо п'ять років – це не діло, це буде знущення над нашими реабілітаційними центрами і над нашим бажанням працювати далі. Дозволити навчання, це випускникам проходити, зрізати термін викладання фізичної терапії – півтора року, рік-півтора. Ми тоді будемо вам дуже вдячні.

Внесення адаптивного спорту на випускних кафедрах інституту "Одеська політехніка", інститут Ушинського, Інститут зв'язку, є випускні кафедри фізичного виховання та спорту, де учать з ГО "Одеса-Баскет" зі своїм досвідом готові бути викладачами для підготовки ваших фахівців. Тобто роль цієї ГО як надавача, можливо, послуг якихось соціальних, теж хотілось би визначити.

І саме головне, слухайте, дайте знайти десь ВУЗ, де є доступність для... Зараз почнуть студенти поступати на інвалідних візках, вони хочуть навчатись, хлопці з біонічними руками, ногами на візках, без двох ніг, він хоче навчатись в інституті. Покажіть, будь ласка, інститут, де він може спокійно, от студент на візку доїхати на другий, третій поверх, потрапити в спортивний зал, займатись фізкультурою та спортом. Хочу це побачити. Ось... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, дякую.

Ми, звісно, тут зібралися для того, щоб в державній ветеранській політиці визначити всі питання, які стосуються наших ветеранів, членів їх сімей, членів сімей загиблих наших захисників, для того, щоб напрацювати оту ветераноцентричність від держави, яка повинна і застосовуватися щодо свого захисника в першу чергу.

Звісно ми будемо далі рухатися, але я хотів би, щоб ми розуміли, що в нас 20 хвилин на все про все, тому коротко, щоб всі виступали, щоб ще могли ми потім задати питання.

Зараз я надам ще слово директору Одеського обласного центру зайнятості, Микита Сергійович Коренєв, да, коротко, щоб ми... Далі слово в першу чергу громадським організаціям наших захисників.

КОРЕНЄВ М.С. Доброго дня, шановний Анатолій Дмитрович, шановні колеги присутні. Державна служба зайнятості реалізує низку спеціальних програм, що допомагають ветеранам у професійній адаптації, соціальній інтеграції та працевлаштуванні. І надання статусу зареєстрованого безробітного ветерана через центри зайнятості є важливим етапом для отримання соціальної підтримки і доступу до державних програм працевлаштування, перекваліфікації та матеріальної допомоги під час пошуку роботи. За вісім місяців цього року по Одеській області статус зареєстрованого безробітного мали лише 334 особи з числа УБД, допомогу по безробіттю з них отримували 296, середній розмір допомоги на людину складає 6 тисяч 68 гривень. Станом на сьогодні статус зареєстрованого безробітного має 117 учасників бойових дій. З початку року за сприянням служби працевлаштовано 73 учасника бойових дій в такі сфери: сільське господарство, переробна промисловість, оптова, роздрібна торгівля, будівництво, транспорт, діяльність у сфері охорони та інше, середній розмір заробітної плати працевлаштованих УБД складає 23 тисячі гривень. На сьогодні в базі даних вакансій є 105 вакансій для працевлаштування учасників бойових дій. Це вакансії сфери державного управління та оборони, органах місцевого самоврядування, переробної промисловості, транспорту, торгівлі та житлово-комунального господарства.

З метою сприяння працевлаштуванню учасників бойових дій Одеський обласний центр зайнятості активно співпрацює з громадськими організаціями, які опікуються питаннями ветеранів. Саме в співдружності з ними в квітні цього року був проведений ярмарок вакансій для ветеранів, там були присутні 16 роботодавців і 60 шукачів роботи, з них 24 були запрошені після ярмарки на співбесіди, 7 отримали постійну роботу. І такі заходи

проводяться постійно. Для роботодавців сьогодні діє низка фінансових компенсаційних програм, для роботодавців, які працевлаштовують УБД, осіб з інвалідністю та звільнених з військової служби. Це, по-перше, компенсація 50 відсотків фактичних витрат на оплату праці за кожного працевлаштованого ветерана. Друге – це компенсація половини мінімальної зарплати за працевлаштування звільненого з військової служби на перше робоче місце. І третє – це компенсація видатків за облаштування робочого місця для працевлаштованої людини з інвалідністю I або II групи. Максимальний розмір компенсації 106,5 тисяч гривень.

Центри зайнятості відіграють важливу роль в підтримці учасників бойових дій, надаючи їм можливість отримати додаткові знання і навички для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Так в Одеському регіоні діють ряд програм щодо професійного навчання і перекваліфікації. Це, по-перше, Одеський центр профтехосвіти Державної служби зайнятості, який пропонує навчання за 33 ліцензованими професіями і більше 140 напрямків курсів з підвищення кваліфікації. Навчання там для зареєстрованих безробітних з числа УБД безкоштовне, в цьому році 28 осіб отримали такі відповідні послуги за напрямками: електромонтажник, електрозварник, оператор дрону, основи радіоелектроніки, основи охорони праці та інші.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Микита Сергійович, 30 секунд, давайте...

КОРЕНЄВ М.С. Ще один з напрямків, це експериментальна постанова, передбачена Постановою Кабміну №984, де ветеран може обрати будь-який з восьми закладів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості і навчатися там безкоштовно, не перебуваючи у статусі безробітного, може отримати одну з дев'яти, п'яти професій. Такою послугою скористалась 38 осіб з числа наших клієнтів. І ще є можливість навчатись за ваучером, наприклад, отримати вищий рівень кваліфікації або магістерський

рівень, або другу вищу освіту. 16 осіб з числа УБД вже отримали такі ваучери в цьому році.

І один із важливих напрямків нашої роботи – це організація і проведення заходів щодо отримання грантів учасниками бойових дій, особами з інвалідністю внаслідок війни та членами їх сімей. І за період дії цієї програми 33 особи отримали гранти на створення або розвиток власного бізнесу. Загальна сума наданих коштів 15,5 мільйона гривень, до створення 67 нових робочих місць. І найпопулярніші напрямки – це відкриття поліграфії, кав'ярень, закладів громадського харчування, транспортних, будівельних послуг та інше. Ми зі свого боку щотижнево проводимо необхідні онлайн-семінари і даємо методичні рекомендації.

І завершуючи, якщо можна, ще 15 секунд. Ми активно співпрацюємо з нашими соціальними партнерами, громадськими організаціями, і працюємо у форматі... наші фахівці працюють у форматі єдиного вікна. З травня цього року, ми надаємо інформацію про всі послуги наших соціальних партнерів. Так серед наших клієнтів УБД найбільш затребуваними послугами у соціальних партнерів є: правова допомога, психологічна допомога, професійне навчання і підтримка бізнесу. І ми мали 14 відповідних запитів, які перенаправили, і всі ці кейси нашими партнерськими організаціями були позитивно розглянуті. Тому впевнений, що саме і подальша співпраця з громадськими і недержавними організаціями сприятиме більш ефективній роботі по адаптації і поверненню до зайнятості наших ветеранів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я дякую.

Я в процесі спілкування зрозумів, що деякі питання науковці пропрацювали. Тому, я думаю, центру зайнятості треба пропрацювати з науковцями, тому що основний момент, коли розповідали в Політехніці, що спілкуючись з ветеранами, які намагалися, точніше не намагалися, а мали на меті створити бізнес після певної співпраці, їм пояснили і розповіли, що таке

бізнес, як його треба впроваджувати, як його треба будувати. Вони змінили свою думку з напрямку, який вони хотіли опанувати, перейшли на інший або взагалі відмовилися від цієї ідеї створювати бізнес, а зрозуміли, що їм треба буде просто найманими працівниками працювати і заробляти собі на гідне життя для того, щоб все було добре. Тому в цьому напрямку я хотів би також рекомендувати цю співпрацю Державної служби зайнятості з нашими науковцями.

Далі я хочу надати слово представнику, члену Ради родин загиблих при Міністерстві у справах ветеранів України Івано-Франківської громади, Ларисі Омелянівні Стефанишин.

СТЕФАНИШИН Л.О. Доброго дня, шановні присутні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тільки, будь ласка, якщо можна, там 3 хвилини максимум.

СТЕФАНИШИН Л.О. По-перше, щиро дякую кожному присутньому на слуханнях за вашу роботу у сфері ветеранської політики. Я, Стефанишин Лариса Омелянівна, мати загиблого військовослужбовця Стефанишина Василя Ігоровича, член сім'ї загиблого і хочу залишитися до кінця своїх днів саме членом сім'ї загиблого. Як і більшість членів сімей загиблих, ми хочемо бути не ветеранами, а просто членами сімей загиблих.

Тому прохання до всіх присутніх, і прошу це записати в рекомендації, що по членах сімей загиблих розробити окреме законодавство. Кількість нас велика, щодня гинуть хлопці. Досвід міжнародний свідчить про те, що в більшості країн, досвід яких я вивчала, законодавство по членах сімей загиблих прописано окремо. Це і США, де є сім'ї Золотої зірки, і Сполучене Королівство, де є окремо прописані члени сімей загиблих у законодавстві, це і Франція, це і Ізраїль – країна, де є обов'язковим військовий призов. Тому те, що я нині є ветераном, повірте мені, це не дуже нас тішить. З величезною

повагою до всіх категорій, які ви відносите до ветеранів, прошу членів сімей загиблих залишити членами сімей загиблих.

Чому? Я поясню ще раз, на досвіді, ми живемо в реальному житті, ми не можемо при обслуговуванні, при отриманні тих чи інших видів пільг кожному пояснити що таке ветеран. В житті воно відбувається трошки інакше, шановні присутні. Тобто жоден лікар не буде вчитувати хто такі ветерани, а член сім'ї загиблого – це є конкретно.

Тому, будь ласка, прошу це в рекомендаціях до даних слухань записати і це є дуже важливо. Юридично в більшості, ще раз кажу, країн, досвід яких я... з яким ознайомлювалася, і ви зрештою маєте можливість ознайомитися, юридично наша категорія відрізняється від ветеранів і має свій власний набір послуг.

На що я хочу звернути вашу увагу? Це те, що, перебуваючи в статусі члена сім'ї загиблого, стикнулися з досить такою ситуацією прикрою, що в середовищі членів сімей загиблих існує певне непорозуміння. А ще прикріше усвідомлювати те, що ці непорозуміння відбуваються саме через усунення дискримінації на державному рівні по відношенню до членів сімей загиблих АТО/ООС. Найперше було правильно нас урівняти і потім відповідно напрацьовувати по нас певні види соціальних допомог. Я говорю про виплати, які ми... пропозиції, з якими ми вносимо щоразу до органів виконавчої влади. на Президента, і це є дуже важливим. Кожен із близьких загинув при захисті батьківщини Україна, тому це вкрай важливо.

Ще одне. Кількість...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, 30 секунд, Лариса Омелянівна, будь ласка.

СТЕФАНИШИН Л.О. Кількість послуг, які нам передбачені законодавством, декларують, що вони є велика кількість. Нам достатньо п'ять, але дієвих. Тому, будь ласка, ще раз до вас звертаюся, посадовці,

державотворці, ті, що пишете закони, зверніть на це увагу, розробіть для нас окремий закон, де ми будемо чітко знати.

Про що я ще хочу сказати? Це перерахунок пенсій. Ми маємо право гідно дожити ті дні після загибелі близької людини, і я як мати загиблого воїна, і старші від мене матері. Тому, будь ласка, шановні присутні, листи на органи виконавчої влади, на Мінвет, на інші про процедуру нарахування цих пенсій давно надіслані, посприйте, щоб це було прийнято, щоб ці пенсії були достойні, щоб ця пенсія перераховувалася автоматично.

Також звертаю вашу увагу на таку категорію членів сімей загиблих...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лариса Омелянівна, дивіться, у нас часу мало, я хотів би надати ще слово всім.

СТЕФАНИШИН Л.О. Дякую. Дякую. Мені дуже прикро, що ви залишили матір загиблого в кінці виступу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, ви зараз спекулюєте своїм статусом, розумієте, у мене тут теж є мати загиблого, і ми хочемо всім надати слово. На жаль, часу у нас мало. І зараз, коли я надавав слово центральному органу виконавчої влади, я хотів, щоб ви в першу чергу побачили, що робиться в цьому напрямку, щодо ветераноцентричності, до ветеранської політики.

СТЕФАНИШИН Л.О. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І ми всі ваші пропозиції ми, звісно, знаємо, тому що ми з вами спілкуємося. І те, що ви хочете, щоб ми врахували, ми будемо враховувати. І в кінці в моєму заключному слові я також буду всім наполягати, щоб ви письмово нам направили всі ваші пропозиції, щоб ми врахували і прописали це в рекомендаціях. Тому, будь ласка, іноді ми просимо вас не спекулювати цими всіма статусами. Ми розуміємо, що ми

повинні впорядкувати захисника і 2014 року, і 2022-го, і 2023-го. І ми маємо на сьогодні загиблого захисника України 23 лютого, да, він ще в статусі не повномасштабного вторгнення в Україну, і 24 лютого загиблого. І у них різні статуси, різні права і різні виплати. Тому ми думаємо, як це все упорядкувати правильно.

Я вам дякую. Будь ласка, 10 секунд завершуйте.

СТЕФАНИШИН Л.О. Дякую, Анатолій Дмитрович. Я не спекулюю, жодних... Дякую, я завершую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви сказали, що я не даю слово матері загиблого захисника. І так вийшло, що я припиняю ваш виступ. Я вас попросив 30 секунд завершити. Дякую.

СТЕФАНИШИН Л.О. На завершення хочу також наголосити на таку категорію членів сімей загиблих, які втратили єдину дитину чи усіх дітей. Ця категорія в міжнародному досвіді також виокремлена і на законодавчому рівні. Це можна ознайомитися. І особливо це країни Ізраїль, Китай, де є політика однієї дитини. Тому ця категорія особливо вразлива і заслуговує, щоб вони були окремо прописані у законодавстві про членів сімей загиблих. Також важливо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Лариса Омелянівна. При всі повазі, я ще хочу надати слово і іншим, у нас буквально залишилось 10 хвилин.

Тому ще я хочу надати слово Міхнюк Ірині Володимирівні – голова правління Громадської спілки "Крила 8 СОТНІ", також дружина загиблого нашого захисника.

Ірина Володимирівна, коротко, будь ласка, тому що ще хотілося надати іншим.

МІХНЮК І.В. Доброго дня. Я дуже коротко. Так як цими питаннями займаюся вже 11-й рік, з 2014 року, я не буду повторювати те, що сказала пані Лариса. Мене дуже вразили представники Одеської політехніки, тому що є певні пропозиції щодо підтримки жінок і дітей, і матерів, тому що вони у нас на сьогодні молодого віку і їм теж треба допомогти інтегруватися в суспільство після перенесеного горя і допомогти справитися з цими всіма проблемними питаннями.

Анатолій Дмитрович, я просто передаю ці моменти, які йдуть від родин загиблих. Я була присутня на форумі і була одним із спікерів вашого форуму, який ви проводили, і дуже було прикро, що коли була панель членів родин загиблих, коли ми висвітлювали всі свої проблемні питання з кейсами, з прикладами, в залі жодного було... ні, були ви, був Кучеренко, був представник омбудсмена...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, були різні, Міністерство ветеранів...

МІХНЮК І.В. Інші просто всі пішли. Ну, це просто жахливе, жахливе ставлення.

Чому? Пропозиція, Анатолій Дмитрович, пропозиція. Зініціюйте разом з Міністерством ветеранів окремий форум для родин загиблих, де ми б могли висвітлювати всі наші проблемні питання і напряду скомунікувати з владою. Тому що на сьогодні ветеран – дуже активна людина, ми це спостерігаємо. Всі постанови, всі програми націлені на ветерана та члена його родини. Згідно статті 10 ми члени родин загиблих захисників та захисниць України, так, і у нас... у нас немає, з нами не може говорити центр зайнятості, нема там члена родини загиблого ні на кейс грошової допомоги, ні на кейс отримання по ваучеру освіти, тому що там є 45 плюс або особа з інвалідністю. Тобто, ну, я ознайомена з усіма цими речами. Інших пропозиції немає. Єдиний, хто може допомогти в підтримці бізнесу, це Фонд ветеранів при Міністерстві ветеранів. Це єдиний фонд, який може... ми

можемо подати на підтримку або розвиток бізнесу. Інші кейси на нас не працюють, «Оселя на нас не працює, навіть з 3 відсотками. Хоча ми говорили і розробляли лізингову програму з нулем відсотків для родин загиблих. А, дивіться, зверніть увагу на те, що родини зараз отримують нормальні кошти і вони можуть викупати ці квартири за свої кошти. Це проблема. Поки родина збере ці кошти, звісно, квадратний метр підвищується і немає сталої цифри. Це теж треба на це звернути увагу.

Далі. Ну, це «Робота, "Власна справа", а нас нема. Нас ніде нема, на нас нічого не розповсюджується. І проблеми родин загиблих не тільки в зборі документів і отриманні статусу, правильно наголосив пан Олександр на цьому, після цього всього вони тільки починають. Вони тільки починають, тому що родина має усвідомлення, що у неї немає рідного, у неї там у дружини є дитина, не одна, а дві, а три і чотири і треба якось це все уладнати, мама залишилася без сина, тато залишився без сина, там ще якісь купа інших проблемних питань, тобто нас ніде нема.

Да, можливо, і я підтримую пані Ларису, для нас треба розробити окремі кейси, окремі кейси і індивідуальні кейси. Хай це буде включена інклюзія підходу, тому що є батьки похилого віку, тому вони можуть претендувати на інші пільги і соціальні гарантії. А молоде покоління може на інші як би формування, кейс освіти має бути безперечно залишений для них, і ніяких там 15 мільйонів вовни не покривають, тому що батько мав би їм дати освіту і стартапчик для того, щоб вони далі розвивалися. Тому я би ще поспорила, чи п'ять має бути пільг, да, тому це треба обговорювати і приходити до єдиного такого знаменника, будемо казати і все ж таки працювати над окремим форматом.

І, будь ласка, зверніть увагу на окремий форум для членів родин загиблих. Це я ще лобіювала будучи на посаді голови ради родин загиблих. Про ветеранів багато, для родин загиблих – нуль. Не в грошах справа зараз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Але ми знаємо, що у нас є питання навіть серед родин загиблих, не є вони суцільною спільною командою, на жаль, у всіх свої питання і свої пропозиції. І я думаю, що ми з цим впораємося, якщо ми будемо разом рухатися до ветераноцентричності, до тієї ветеранської політики, яку ми повинні впорядкувати.

Певний момент прийняття змін до чинного законодавства. Пропонувалося сім'ям загиблих об'єднатися і виступити, і отримати статус у певному Законі про ветеранів, щоб він мав чітко зазначити, що сім'я загиблого захисника України. Але, на жаль, тоді сім'ї загиблих не пішли цим шляхом і Закон 4389 не був розглянутий до кінця і ми не отримали тої підтримки.

Але я думаю, що сьогодні, коли ми маємо уже більш вагомні виклики, ніж були до повномасштабного вторгнення, і велику кількість, на жаль, загиблих і, звісно, сімей загиблих наших захисників і захисниць України, ми повинні переглянути докорінно підтримку і сім'ї військовослужбовця, і, звісно, сім'ї нашого загиблого захисника і захисниці України.

На жаль, ми за часом не зможемо певні моменти обговорити, але все ж таки я хотів би дати декілька хвилин представникам Ветеран Хабу, ВЕТЕРАНС ХАБ ОДЕСА, благодійній організації "Веста". Тому, якщо можна, по декілька хвилин. Будь ласка, Сербін Валерій Васильович з нами, там де є? Сербін Валерій Васильович є з нами? Немає? Тоді, на жаль.

Так, ВЕТЕРАНС ХАБ ОДЕСА, будь ласка, Голопотелюк Олександр Олександрович...

ГОЛОПОТЕЛЮК О.О. Голопотелюк Олександр, керівник громадської організації "ВЕТЕРАНС ХАБ ОДЕСА". Доброго дня, Анатолій Дмитрович, доброго дня, присутні. Дякую, що хоч пару хвилин є, але спробую коротко в рамках нашої теми зустрічі.

Щодо ветераноцентричності у формуванні політики, тут наша організація і багато з ветеранської спільноти думають так: а що ж буде на

виході? А на виході при реалізації такої політики має бути таке, що у ветерана має бути збережена честь і гідність, він має бути здоровий, він має бути самодостатній, він має бути щасливим. І от враховуючи ці речі, тут є багато про що поговорити, але часу, на жаль, обмаль.

Тому, у нас підшкутьільговує на дві ноги комунікація: комунікація між державою і ветераном, між центральними органами виконавчої влади і місцевими органами влади, між органами місцевої влади... державної влади і громадами. Тому нам треба переусвідомити і перезавантажити комунікацію, і вважати її як ресурс.

Далі. Щоб щось робити, ми повинні розуміти потреби. А хто вивчає потреби ветеранів? Як вони вивчаються? Да, є там певні дослідження, вони робляться за певною методикою. Але найкращим в цьому плані може бути – це застосування відповідних цифрових рішень, відповідні додатки. От в цьому напрямку вже йде робота і в Міністерстві у справах ветеранів, Мінцифри. Це єдиний варіант, який сьогодні може швидко, майже на сто відсотків зробити замір, дослідження. Кожний ветеран лайкне, пройде там опитування і скаже, що йому треба, які у нього потреби для медичного здоров'я, психологічного, по роботі, по бізнесу. І у держави буде стовідсоткова картина. Це просто унікальний шанс.

Тому в рекомендаціях упор на цифрові рішення. Це також і щодо отримання інформації ветеранам, де їм отримати допомогу медичну, де їм отримати освітню послугу, як їм оформити грант. Це може навіть вирішити питання, зняття такого питання, як помічник ветерана. Йому телефон буде помічник. Це моя особиста думка.

Далі: щодо інклюзії. Сьогодні ветерани в селах і ветерани в місті – це ветерани з різною доступністю до послуг. І це обов'язково треба врахувати при формуванні політики. Тому що в селі ветеран – у нього гірший доступ до медичного забезпечення, майже відсутня психологічна підтримка. Може, щось там є, якийсь спортивний майданчик, а, може, і нема. Тому це обов'язково врахувати, тому що насправді, хто зараз от може дати оцінку, а

скільки ветеранів, які прийдуть, є мешканцями села? Скільки їх? 60 відсотків, 70, може, 80? Тому це обов'язково треба враховувати.

І на завершення. Особливу увагу створенню ветеранських просторів як місцям, яким ветерани довіряють. Ветеранський простір має бути в кожній громаді. У нас сьогодні 1,5 тисячі громад, 1,5 тисячі ветеранських просторів, я думаю, у синергії зі усіма, з органами державної влади, з органами місцевого самоврядування, з громадськими організаціями, ми можемо зробити і створити місце, де ветеран отримає підтримку, де його родина отримає підтримку і його потреби будуть швидше і якісніше вирішені.

Дякую за увагу. І хочу ще два слова Миколі Миколайовичу... *(Не чути)*

_____. Я всеціло і наша громадська організація підтримує пропозиції членів родин загиблих наших захисників і захисниць. Я також прошу, у нас є проблема в Одесі по похованню, безпосередньо в місті Одеса. Я прошу, щоб Дмитро Дмитрович як заступник голови військової адміністрації взяв це на контроль. Я по можливості зустрінуся з ним, скажу, які є проблеми і в чому. Тому що монополісти приватні фірми викладають членам родин кошти, що вони повинні заплатити. Мало того, що є учасник бойових дій, проходить безкоштовно, немає катафалків, один катафалк на місто, ми хоронимо по три-чотири чоловіки, і пробиваються проблеми.

І друге. Це вручення державних нагород. Коли до мене звертаються представники ТЦК і мама загиблого і каже: мені подзвонив представник ТЦК і каже, давайте пересічемося, я вам віддам орден "За мужність". Це неправильно, і потрібно відновити той, який раніше був, порядок вручення державних нагород. Не віддавати це на відкуп.

Пане Анатолію, пане Руслане, значить, у нас в Законі України "Про поховання та похоронну справу" чомусь в пункті "а" в 2 статті відсутні повні кавалери ордена "За мужність". Є Герой України, є Богдана Хмельницького

трьох ступенів, є княгині Ольги, а повні кавалери ордена "За мужність" відсутні. Вони мають право на безкоштовне поховання від держави.

Дякуємо.

ГОЛОПОТЕЛЮК О.О. Дякуємо за увагу, товариство.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо.

Владислав Бабир є, "Веста"?

БАБИР В. Так, вітаю! Вітаю, шановні колеги! Буду максимально лаконічним. Свою розповідь я хотів би розділити на дві частини.

Перша частина. Це безпосередньо виклики серед отримувачів послуг, серед яких є ветерани, їх родини, діючі військовослужбовці, родини загиблих, зниклих безвісти та колишні військовополонені. Та друга частина викликів серед надавачів послуг в особі держави.

І другий блок буде якраз присвячений вирішенню цих викликів та формату підходу включно з прикладами.

Отже, якщо говорити за виклики серед отримувачів послуг, це безпосередньо є юридичні напрямки: отримання грошових виплат, проходженням МСЕК та ВЛК. І насправду значна проблема тут витікає не те, як отримують люди послугу, а те, від кого вони отримують та яку комунікацію вони отримують у свою сторону.

І тут ми переходимо до викликів зі сторони якраз надавачів послуг. Недосвідченість у комунікації серед цих надавачів послуг і в той же час стереотипізація цих цільових аудиторій, плюс до всього цього ми накладаємо недостатню кількість спеціалістів, те, про що ми вже говорили сьогодні неодноразово, як в самих центрах надання допомоги, так безпосередньо в громадах.

Щодо прикладу вирішення цих проблем. Я буду наводити приклад безпосередньо нашої організації та організацій дотичних до нас, з якими ми

безпосередньо працюємо. Наразі ми працюємо в Київській, Черкаській та Вінницькій областях безпосередньо в містах та громадах. Для самих громад ми компенсуємо надання послуг. Тобто ми розуміємо, що в громадах є недостатня кількість юристів, психологів, соціальних працівників, тому ми підписуємо меморандуми або працюємо без меморандумів, якщо громадам так зручніше, приїжджаємо до них безпосередньо в ці громади та надаємо психологічну та соціальну підтримку родинам, ветеранам безпосередньо, родинам зниклих безвісти та колишнім військовополоненим.

У той же час безпосередньо для громад ми проводимо навчання по комунікації з цими цільовими аудиторіями. Оскільки, коли, наприклад, родини загиблих приходять до цих громад отримати послуги і в свою сторону чують: ми вас розуміємо. Ні, не розумієте і, слава богу, що не розумієте. Знову ж таки мінімальні нюанси в комунікації уже впливають на сприйняття держави зі сторони цих цільових аудиторій.

Тому, якщо зводити до короткого спічу, я хотів би наголосити. Громадський сектор є підтримкою в тому числі і для держави, не бійтесь користуватися послугами громадського сектору, оскільки ми є частиною цієї цільової аудиторії і ми завжди готові підтримати як і цю частину цільової аудиторії, так і державу, яка допомагає в роботі з ветеранами та їх сім'ями.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я дякую громадськості, яка підтримує громадський сектор, громадські організації, благодійні фонди, які всі включаються в допомогу ветеранів. Звісно, ця тема ветераноцентричність і ветеранська політика, вона є дуже широкою і дуже складною. Я хочу сказати, що ми слухали Міністерство у справах ветеранів, воно проводить якраз такий захід по громадах, тобто громадспроможність, тому що було сказано, що кожен ветеран і кожна сім'я нашого ветерана повинна отримувати державну підтримку в будь-якому куточку України рівно. Звісно, що кожна громада, яка спроможна додати до цих речей, які є базовими в державі, свою

додаткову підтримку, це буде, я думаю, ветеранами, кожною сім'єю ветерана сприйнято ще з покращенням, так сказали, ентузіазмом для того, щоб вони відчували себе гідно. Але ж ми розуміємо, що тільки сумісна робота може нам надати ту можливість для того, щоб ми владнали цю ветеранську політику на всіх рівнях, щоб вона була максимально однаковою.

Круглі столи, які я проводжу, і слухання комітетські це не значить, що вони закінчуються в Одесі. Ми провели і сіли, і забули, і нічого не робимо. Звісно, ми будемо проводити ці круглі столи, комітетські слухання, наради в різних регіонах. Наступний планується в наступному місяці проводитися в місті Черкаси. Я всіх, хто тут присутній, проінформую і всіх запрошу. Ми зробимо висновки, поміняємо формати. Ми спочатку тоді будемо надавати слово громадським організаціям, які об'єднали сім'ї загиблих, які об'єднали ветеранів, які об'єднують військовослужбовців, всіх інших. Тоді вже будемо підключати до виступів після того центральні органи виконавчої влади як на всьому рівні держави, так і безпосередньо в тому регіоні, в якому будемо проводити.

Що я хотів би ще зазначити, що тут присутній у нас голова громадської ради при комітеті Вадим Латиш, він також допомагає нам впроваджувати законодавчі ініціативи з боку громадськості. Ми від них чуємо рекомендації, іноді не позитивні, так сказати, рекомендації. Ми вам дякуємо за роботу. Він є представником Одещини. Я дякую за підтримку в роботі комітету.

І щодо завершального слова ще хотів би додати, що розвинути відповідні регіональні інфраструктури, які у нас передбачені, до регіональної політики та негайно вжити заходів, що було сказано, до військових адміністрацій, ОВА, районних адміністрацій щодо Постанови 702, контроль Вінницької, Волинської, це я записав, які були зазначені, Закарпатської, Київської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Черкаської, якусь там, якщо пропустив, де не створено певні структури, будь ласка, прошу взяти поставити на контроль для того, щоб все це було розроблено і впроваджено щодо реалізації ветеранської політики в громадах. І там, де говорилося про

ЦНАПи, щоб було єдине вікно. Давайте це будемо якскоріше впроваджувати, бо маємо цей позитивний досвід якраз з того, що було сказано, щодо підтримки наших захисників, сімей наших ветеранів і сімей загиблих захисників України.

Тому, підсумовуючи ще раз сьогодні слухання, які проводяться за планом комітету, хотілося б ще раз наголосити на важливості цього питання. І прошу всіх присутніх і тих, хто у нас долучився онлайн, направити до комітету свої пропозиції для того, щоб ми врахували їх в рекомендаціях нашого комітету.

Я дякую всім за участь. Тільки разом ми зможемо змінити політику щодо ветеранів, тільки разом ми зможемо побудувати підтримку наших ветеранів. Тому разом до перемоги. Слава Україні!